

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

Regeldruk bij groei en krimp bedrijven

Mogelijkheden voor vermindering en vereenvoudiging

John Boog
Guido Brummelkamp

Zoetermeer, juni 2014

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	13
1.1 Bedrijfsgroei als voorwaarde voor economische ontwikkeling	13
1.2 Doel- en vraagstelling	13
1.3 Methoden	14
1.4 Opzet van dit rapport	15
2 Inventarisatie van regelingen groei/krimp	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Huidige regelgeving	17
2.2.1 Arbeidsomstandigheden en personeelszaken	17
2.2.2 Belastingplicht, financieel toezicht en reprorecht	21
2.2.3 CBS-enquêtes	24
2.2.4 Milieu	25
2.2.5 Branchespecifieke regels / veiligheid	27
2.3 Voorgenomen regelgeving	31
2.4 Verschillen in toepassingsbereik	33
2.5 Ratio's achter gedifferentieerde regels	34
2.6 Resumé	35
3 Raming kosten regeldruk bij groei/krimp	38
3.1 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf	38
3.2 Regeldruk van verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf	40
3.3 Berekening indicatie besparingspotentie regeldruk	42
4 Percepties van regeldruk bij groei of krimp	45
4.1 Ondernemers aan het woord	45
4.2 De meest genoemde belemmeringen	46
4.3 Branchespecifieke percepties	47
4.4 Regeldrukpercepties die voortkomen uit geïnventariseerde regels	49
4.5 Kennis over wetgeving	51
5 Mogelijkheden ter vereenvoudiging	53
5.1 Inleiding	53
5.2 Schaf gedifferentieerde verplichtingen zonder ratio af	54
5.3 Minder eenheden waaraan bedrijfsgrootte wordt afgemeten	54
5.4 Sluit bij nieuwe regelgeving aan bij bestaande drempels/grenzen	56
5.5 Gelijkschakelen peilmoment drempels en grenzen	56
5.6 Vereenvoudiging door alternatieve wijze	56
5.7 Proactieve voorlichting overheid aan bedrijven / instellingen	57
5.8 Centrale ontsluiting van informatie door de overheid	58
6 Conclusies	59
Bijlage 1 Overzicht verplichtingen divergerend met omvang bedrijf	65

Samenvatting

Doel- en vraagstelling, methode van onderzoek

Als ondernemers in staat zijn om hun bedrijven te laten groeien, kan dat bijdragen aan de werkgelegenheid, innovatie en/of economische expansie van Nederland. De overheid stimuleert de economische groei van bedrijven door verschillende programma's en regelingen op nationaal en lokaal niveau. Daarnaast kan groei worden gestimuleerd door barrières te slechten of te verlagen. Verdere verbetering van het ondernemersklimaat vereist het verminderen en vereenvoudigen van knellende regels, die het ondernemen belemmeren. In dat kader heeft Actal aan Panteia gevraagd de regeldruk inzichtelijk te maken die gekoppeld is aan de bedrijfsomvang en die de groei kan belemmeren.

Het resultaat van dit onderzoek is als volgt gespecificeerd:

1. een overzicht van alle eisen en voorwaarden in wet- en regelgeving, waarvan de toepasselijkheid rechtstreeks dan wel indirect gekoppeld is aan de omvang van een onderneming;
2. een gespecificeerde raming van de kosten van regeldruk voor bedrijven om bij groei/krimp van hun onderneming aan deze eisen en voorwaarden te voldoen;
3. een overzicht van alle bestaande verschillen in de wijze waarop deze eisen en voorwaarden aan de omvang van de onderneming zijn gekoppeld, alsmede een overzicht van de aanwezige verschillen in gehanteerde hoogte/omvang bij de betreffende "koppeling";
4. een gespecificeerde raming van de kosten van regeldruk voor bedrijven die het gevolg zijn van de verschillen in het toepassingsbereik van deze eisen en voorwaarden;
5. een kwalitatieve beschrijving van de regeldruk die door bedrijven bij groei/krimp van hun onderneming als gevolg van deze eisen en voorwaarden wordt ervaren;
6. een kwalitatieve beschrijving van de regeldruk die door bedrijven als gevolg van de verschillen in het toepassingsbereik van deze eisen en voorwaarden wordt ervaren;
7. een antwoord op de vraag of, en in welke mate, deze wettelijke voorwaarden, eisen en drempels de groei strategie van bedrijven beïnvloeden;
8. een reflectie op tussenuitkomsten en mogelijkheden ter vereenvoudiging in een expertsessie.

Dit onderzoek is in vier fasen uitgevoerd. Het onderzoek heeft zicht gericht op alle rijksregelgeving die van kracht was op 1 januari 2014. Allereerst zijn wij op zoek gegaan naar regels, die qua impact in zwaarte, veranderen naarmate een bedrijf groeit of krimpt. In de tweede plaats hebben wij de regeldruk die voortkomt uit de gevonden regels berekend, vervolgens hebben wij een representatief aantal van 37 groeiende ondernemers geïnterviewd over hun percepties over regeldruk bij groei en krimp. Ten slotte hebben we over de bevindingen van gedachten gewisseld met een groep van regeldrukcoördinatoren van ministeries, toezichthouders en vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties.

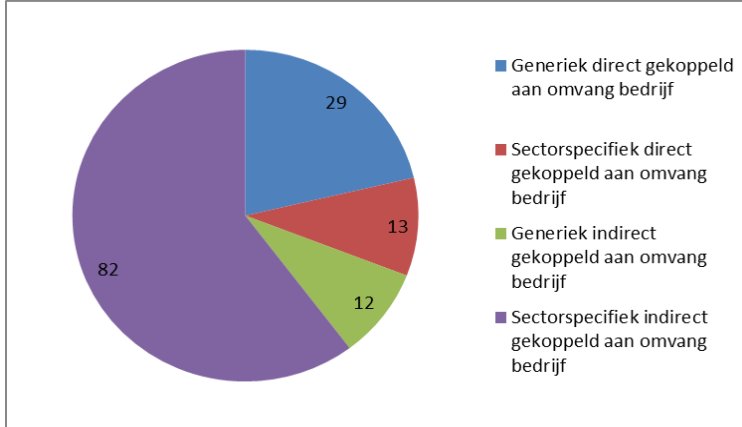
Inventarisatie van huidige regelingen groei/krimp

Uit de inventarisatie komen regels die voor het bedrijfsleven in het algemeen gelden (generieke verplichtingen) en regels die gelden voor specifieke branches (sectorspecifieke verplichtingen). Generieke verplichtingen vonden wij in de volgende domeinen: arbeidsomstandigheden, personeelszaken, belastingen, financieel toezicht, repressie, enquêtes en milieu. De sectorspecifieke regelingen betreffen met name regelingen die van toepassing zijn op bedrijven met zware of omvangrijke fysieke inrichtingen en elementen in de scheepvaart, het wegtransport, de slachterijen, de veeteelt, de tuinbouw, de recyclingbedrijven, de tankstations, de vuurwerkhandel, de bierbrouwerijen en de bouw.

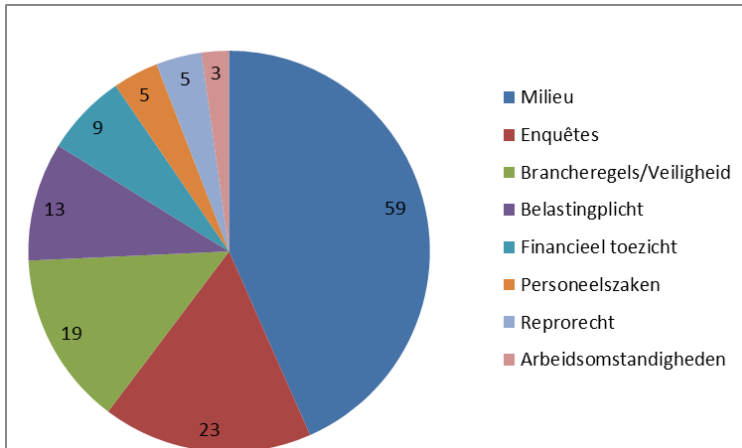

In totaal zijn 136 verplichtingen geïnventariseerd die rekening houden met de omvang van het bedrijf. De figuren A tot en met E geven een nadere duiding aan de soort verplichting, het wetgevingsdomein, het verantwoordelijke departement, de herkomst en het type verplichting.

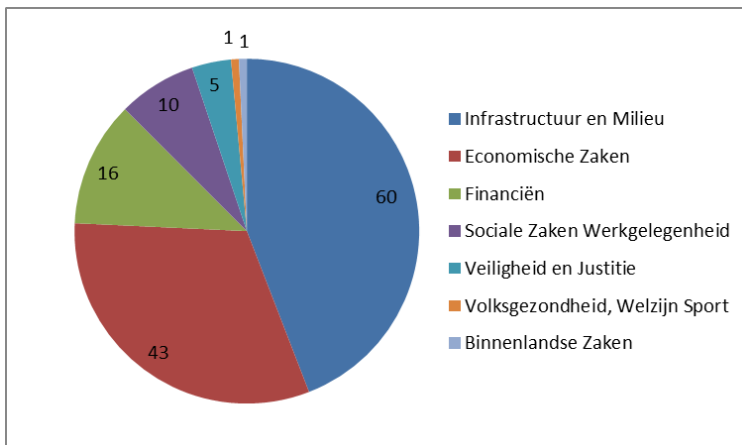
Figuur A Aantal verplichtingen, dat rekening houdt met bedrijfsomvang, naar directe/indirecte generieke en sectorspecifieke verplichtingen¹

Figuur B Aantal verplichtingen, dat rekening houdt met bedrijfsomvang, naar wetgevingsdomein

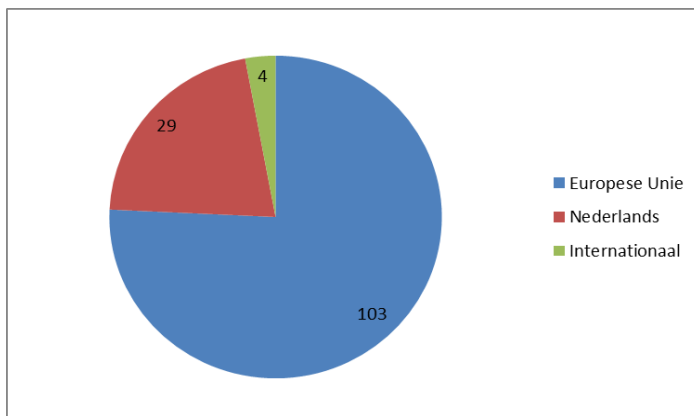
Figuur C Aantal verplichtingen, dat rekening houdt met bedrijfsomvang, naar departement

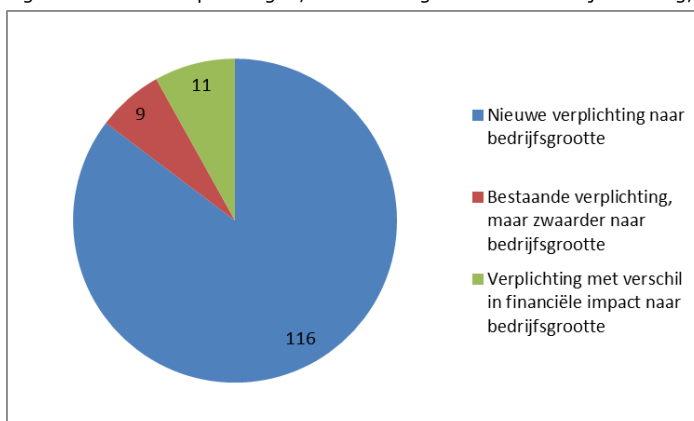
¹ Bij direct gekoppelde verplichtingen gaat het om de omvang van verplichtingen gekoppeld aan de omvang van het personeelsbestand, omzet of balanstotaal. Bij indirect gekoppelde verplichtingen gaat het om koppelingen afhankelijk van de omvang van de activiteiten die men als bedrijf uitvoert (omvang van de veestapel, aantal en grootte van schepen, emissieomvang etc.).

Figuur D Aantal verplichtingen, dat rekening houdt met bedrijfsomvang, naar herkomst

Figuur E Aantal verplichtingen, dat rekening houdt met bedrijfsomvang, naar type verplichting¹

Inventarisatie van voorgenomen regelingen groei/krimp

Naast de geldende wet- en regelgeving per 1 januari 2014 is tevens een lijst met nationale wetsvoorstellen doorgenomen, evenals een lijst met voorgenomen EU-regelgeving. Er is maar een beperkt aantal voorgenomen regelingen met verplichtingen gerelateerd aan de bedrijfsomvang. De belangrijkste is de nieuwe EU-Accounting Directive². Deze richtlijn dient uiterlijk van toepassing te zijn op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2016. Dat zou betekenen uiterlijk van toepassing in 2017. Een aantal belangrijke wijzigingen in relatie tot bedrijfsomvang zijn de nieuwe grenzen voor kleine rechtspersonen op tenminste € 4 miljoen balanstotaal en € 8 miljoen omzet met een lidstaatoptie om deze grenzen te verhogen tot respectievelijk € 6 miljoen en € 12 miljoen. Het aantal werknemers als derde criterium blijft ongewijzigd (minder dan 50). Daarnaast worden de grenzen voor middelgrote rechtspersonen respectievelijk € 20 miljoen balanstotaal, € 40 miljoen omzet en 250 werknemers. Meer bedrijven kunnen op deze wijze onder een lichter regime vallen.

¹ Een "nieuwe verplichting" wil zeggen: er komt een verplichting bij naarmate men groeit (bijvoorbeeld in de kleine verplichting van het jaarrekeningenrecht is geen accountantscontrole verplicht. In de middelgrote en grote verplichting is dat wel het geval). Een "bestaande verplichting, maar zwaarder" betekent dat men de verplichting al had, maar dat deze nu meer belastend wordt (bijvoorbeeld: medezeggenschap in het kader van de Wet op de Ondernemingsraden is voor kleinere bedrijven in de vorm van een personeelsraad/-vertegenwoordiging en voor grotere bedrijven via een ondernemingsraad). "Verplichting met verschil in impact" wil zeggen dat men eerst moet uitrekenen onder welke verplichting men qua omvang valt en dat op basis daarvan er een kleinere of grotere financiële impact uit voortvloeit (bijvoorbeeld bij zelfstandigenaftrek eerst aan de hand van gewerkte uren bepalen of men wel of niet in aanmerking komt voor zelfstandigenaftrek).

² Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council, 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC.

Verschillen in toepassingsbereik

Uit de inventarisatie blijkt dat de wetgever de nodige pluriformiteit aanhoudt in het toepassingsbereik van eisen en voorwaarden voor kleinere en grotere bedrijven naar verschillende begrippen gerelateerd aan personeel, naar verschillende personeelsgrenzen (1, 10, 20, 25, 50, 100 en 250) en naar in geld uitgedrukte drempels. Daarnaast is er veel pluriformiteit naar het aantal stuks vee in allerlei soorten, de capaciteit van kapitaalgoederen (zoals schepen, vrachtwagens, machines, visnetten, opslag, overslag, etc.), de emissie (stikstof, koolstof, mest, afval, etc.), het vloeroppervlak en het aantal klanten.

Ratio's achter gedifferentieerde regels

Voor het grootste deel van de geïnventariseerde regels is niet expliciet aangegeven wat de ratio is achter een differentiatie in verplichtingen op basis van bedrijfsgrootte. Die ratio zou iets moeten zeggen over de proportionaliteit van de verplichting. Voor veel verplichtingen geldt dat zij in zwaarte toenemen naarmate de risico's toenemen, bijvoorbeeld veiligheidsrisico's voor werknemers of risico's op milieubelasting. De vier typen ratio's die uit de inventarisatie naar voren zijn gekomen zijn:

1. een bedrijf moet bijdragen naar rato van zijn financiële draagkracht;
2. een bedrijf moet bijdragen naar rato van zijn (grotere) mogelijkheden;
3. een bedrijf moet zorgen dat bedrijfsprocessen en risico's beheersbaar blijven in de span of control;
4. de overheid kan niet alle bedrijven controleren.

Regeldruk van verplichtingen gekoppeld aan de bedrijfsomvang

De regeldruk van de 42 verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf is berekend op circa 1,5 miljard euro. Opvallend is dat vijf verplichtingen in totaal 1,39 miljard euro ofwel ruim 92% van deze regeldruk veroorzaken. Het gaat om verplichtingen in het Jaarrekeningenrecht (vereisten en deponering), de Wet op de ondernemingsraden (personeelsvertegenwoordiging en ondernemingsraad) en de Wet op de Omzetbelasting. Daarna komen op enige afstand drie andere verplichtingen met een gezamenlijke regeldruk van 73 miljoen euro, zoals de preventiemedewerker Arbo, het urencriterium in de Inkomstenbelasting en het cliëntenonderzoek financiële dienstverlening. De overige 34 verplichtingen hebben tezamen een regeldruk van € 43 miljoen.

De regeldruk van de 94 verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf is berekend op circa 0,5 miljard euro. Acht verplichtingen zijn verantwoordelijk voor ruim 87% van deze regeldruk. Het gaat hier om vijf verplichtingen op basis van de Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals (REACH) en verplichtingen rondom het binnenloodsen van schepen, opleidingen voor chauffeurs en de digitale tachograaf.

Daarnaast is er nog enige regeldruk die te maken heeft met uiteenlopende eenheden in het toepassingsbereik naar bedrijfsgrootte. Ten eerste betreft het de regeldruk die veroorzaakt wordt, omdat de overheid niet heeft gekozen voor één begrip van bedrijfsgrootte naar personeel, maar daar een tiental verschillende begrippen voor hanteert. Ten tweede betreft het regeldruk omdat de overheid een klein of groter bedrijf niet typeert met één grens naar personeelsgrootte, maar daar een diversiteit in het toepassingsbereik voor hanteert bij aantallen personen als: meer dan 10, 20, 25, 50, 100 en 250. Ten derde is er regeldruk, omdat de overheid niet eenduidig kiest voor de bedrijfsgrootte in financiële termen met één eenheid, maar daar ook verschillende begrippen voor gebruikt. Ten vierde is er regeldruk door een enorme

diversiteit aan branchespecifieke begrippen. Macro gezien ramen wij de regeldruk door de diversiteit in het toepassingsbereik op jaarlijks € 2 tot 5 miljoen.

Besparingspotentie regeldruk van verplichtingen gekoppeld aan de bedrijfsomvang

De besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf is berekend op ruim € 400 miljoen ofwel een besparing met 27%. De besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf is berekend op ruim € 226 miljoen ofwel een besparing met 45%. Omdat 76% van het aantal verplichtingen een Europese oorsprong heeft, zal een mogelijke besparingspotentie afhankelijk zijn van de Europese Unie. Nederland kan in de Europese Unie daarbij mogelijk het initiatief nemen.

Percepties regeldruk bij groei en krimp bedrijven

De ondernemers die hebben deelgenomen aan het onderzoek hebben in het afgelopen decennium allen een groei in personeel doorgemaakt, maar door de economische situatie is het personeelsbestand de laatste jaren teruggelopen. In gesprekken met ondernemers hebben wij ons geconcentreerd op belemmeringen van overheidswege, en hebben doorgevraagd naar specifieke regels die de ondernemers bij hun bedrijfsontwikkeling voel(d)en. Ondernemers hebben in de gesprekken eerst de gelegenheid gekregen aan te geven welke regels het meest knelden, ongeacht of in die regels een onderscheid werd gemaakt tussen grotere en kleinere bedrijven. Ondernemers noemden uit zichzelf al een aantal zaken (waaronder bepaalde wetten) die hen in de bedrijfsontwikkeling hadden belemmerd. Zie daarvoor figuur F.

Figuur F Steekwoorden op de vraag welke belemmeringen ondernemers voelden in hun bedrijfsgroei

In het gesprek is vervolgens onze inventarisatie van regels nagelopen met een relatie op basis van bedrijfsgrootte. Er zijn vier categorieën onderscheiden in de perceptie van ondernemers (zie tabel A).

tabel A Categorisering mate waarin regels worden ervaren bij groei/krimp bedrijf

<i>Mate waar regels rol spelen bij groei / krimp</i>	<i>Regels die een gedifferentieerd regime inhouden</i>
Regels die een ondergeschikte rol spelen of die men onvoldoende kent	Reprorecht en muzieklicenties CBS-wet Aanpassen arbeidsduur
Regels die men wel kent en naleeft, maar die niet als belastend worden gevoeld	Jaarrekeningenrecht Vennootschapsbelasting (twee tarieven) Vrijstelling afdracht BTW Deponeren jaarrekening bij KvK
Regels die worden gevoeld, maar die groei uiteindelijk niet belemmeren	Preventiemedewerker Risico-inventarisatie en evaluatie Casemanager Bedrijfshulpverlening Ondernemingsraad Wet BeZaVa
Regels die groei belemmeren	Milieuwetgeving (geldt met name voor industriële bedrijven)

Op de vraag aan ondernemers die de afgelopen jaren een groei hebben doorgemaakt, of zij belemmerd werden door wetgeving, antwoordden de meeste bevestigend. Zij verwijzen dan vaak naar het arbeidsrecht en de begrensde mogelijkheden om het personeelsbestand ook weer te laten krimpen als het in de markt wat minder gaat. Desondanks geven zij daarbij direct ook aan dat zij daar pragmatisch mee omgaan door personeel eerst op tijdelijke basis aan te nemen of door gebruik te maken van flexwerkers (uitzendkrachten en freelancers).

Met betrekking tot de ervaringen met de generieke verplichtingen die wij inventariseerden, zijn ondernemers opvallend mild. Geen van deze verplichtingen had invloed op de (groei)strategie van het bedrijf. Met een aantal geïnventariseerde regels waren de ondernemers ook slecht bekend.

De regeldruk die direct voortkomt uit de aan bedrijfsgroei gerelateerde wetgeving, wordt vaak buiten het zicht van ondernemer door zijn bedrijf geabsorbeerd. Zo wordt de vervijfvoudiging van de rekening voor reprorecht op het moment dat er meer dan 20 mensen in dienst zijn, zelden door de ondernemer opgemerkt (maar wél betaald). En zo wordt de jaarrekening na groei van de onderneming volgens wettelijke voorschriften door een controller of accountant uitgebreid, maar zal de extra tijd die de accountant of controller eraan besteedt zelden worden gespecificeerd (de ondervraagde ondernemers zijn er althans niet mee bekend).

Dit zijn belangrijke noties. De ondernemer is zich onvoldoende bewust welke inspanning zijn personeel moet leveren om aan een wettelijke verplichting te voldoen die zwaarder is of erbij komt als het bedrijf groeit. Daarnaast heeft hij ook vaak werkzaamheden uitbesteed aan een intermediair. Omgekeerd is men zich er als ondernemer ook minder bewust van dat als verplichtingen worden ingeperkt, omdat drempels / grenswaarden in elkaar schuiven of verdwijnen, dat dit tot een kostenbesparing kan leiden en een vermindering van regeldruk, terwijl dat in de praktijk wel zo is.

De gesprekken met de ondernemers maken vooral ook duidelijk dat er behoefte is aan een betere wisselwerking met inspecties en uitvoeringsinstellingen. Deze behoefte is sterker naarmate het gaat om wettelijke voorwaarden die directer ingrijpen op de speelruimte van de ondernemer. Het betreffen wetsdomeinen waar stringent wordt

gehandhaafd en waar sneller boetes worden opgelegd. Bij nogal wat ondernemers bestaan vragen en soms zelfs frustraties over inspectiediensten en uitvoeringsinstellingen die zonder voorlichting of advisering vooral punitief optreden wanneer blijkt dat een bedrijfsproces buiten de bestaande wettelijke kaders is gegroeid. Vaak worden ondernemers achteraf verwezen naar wettelijke bepalingen terwijl overtreding/sanctionering voorkomen had kunnen worden met gerichte voorlichting door inspectiediensten.

Mogelijkheden ter vereenvoudiging

De hoogte prioriteit en urgentie van ondernemers is gericht op ondernemen. In dat licht zijn ondernemers zich onvoldoende bewust van de verandering in verplichtingen bij wijziging in de bedrijfsomvang. Tevens heeft men onvoldoende inzicht in de inspanning die zijn personeel moet leveren om aan een veranderende wettelijke verplichting te voldoen die zwaarder is of erbij komt als het bedrijf groeit. Omgekeerd is men zich er ook niet altijd van bewust dat als verplichtingen worden ingeperkt, omdat drempels / grenswaarden in elkaar schuiven of verdwijnen dat dit tot een kostenbesparing kan leiden en een vermindering van regeldruk, terwijl dat in de praktijk wel zo zal zijn.

Het onderzoek, de groepsbijeenkomst met overheid en bedrijven en de inzichten van Panteia leveren een aantal mogelijkheden op ter vermindering en vereenvoudiging van de regeldruk bij groei en krimp van bedrijven. Samengevat gaat het om de volgende mogelijkheden:

1. schaf gedifferentieerde verplichtingen af, waarvoor de ratio niet expliciet is aangegeven. In dat geval resteert nog wel een verplichting, maar is deze minder belastend. Indien dit niet mogelijk is, biedt het ontbreken van een ratio ruimte om drempels te verhogen en grenswaarden op te rekken waardoor meer bedrijven ontheffing / vrijstelling kunnen krijgen of in een lichtere nalevingsverplichting terecht kunnen komen. Dit is de belangrijkste mogelijkheid met veruit de grootste besparingspotentie regeldruk. Hier ligt een besparingspotentie van maximaal € 400 miljoen bij verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf en € 226 miljoen bij verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf;
2. verminder het aantal eenheden op basis waarvan de bedrijfsgrootte wordt afgemeten. Kies voor een eenduidige eenheid in het personele domein (het aantal werkzame personen), het financiële domein (omzet) en onderzoek nader welke eenheid van risico in het milieudomein het beste zou kunnen worden gekozen. Het aantal calamiteiten of de kans daarop is daar wellicht een goede maatstaf voor in relatie tot gezondheid en veiligheid. Wij achten transparantie en eenduidigheid welke verplichtingen bij een bedrijfsomvang horen belangrijker dan het risico dat veel extra regeldruk bij één grenswaarde komt te liggen. Het laatstgenoemde mag geen rechtvaardiging zijn voor complexiteit. Hanteer voor de typering van een kleiner, middelgroot of groot bedrijf bij bestaande regelgeving het aantal werkzame personen en de omzethoogte die ook in de EU worden gehanteerd in het kader van het Jaarrekeningenrecht;
3. sluit bij nieuwe regelgeving aan bij bestaande of geüniformeerde en geharmoniseerde drempels / grenswaarden;
4. schakel de peildatum voor drempels en grenswaarden van regelgeving gelijk en stel deze op 1 januari;
5. verwerk de inning van reproductie rechten en rechten voor licenties van muziekgebruik in de BTW-inning onder zeer beperkte verhoging van het BTW-percentage, waardoor bedrijven daar periodiek en herhaaldelijk geen aparte rekeningen meer voor behoeven te betalen;
6. intensiveer de proactieve voorlichting van de overheid aan bedrijven en instellingen. Maak als overheid zoveel mogelijk gebruik van informatie die men toch al heeft aangeleverd (via

bijvoorbeeld de inschrijving bij de Kamer van Koophandel, de diverse belastingaangiften en specifiek de loonaangifte met periodieke informatie over werknemers). Geef op basis daarvan bij bedrijven en instellingen aan wanneer zij een drempel of grenswaarde overschrijden waardoor men met andere verplichtingen te maken krijgt en geef ze daarvoor een redelijke implementatietermijn om de nieuwe verplichting te kunnen naleven. Geef als toezichthouder aan op welke punten controle wordt uitgeoefend, zodat dit voor bedrijven en instellingen duidelijk is;

7. communiceer als overheid via één loket: het Ondernemersplein. Regel het zo dat als de verplichting (direct of indirect) gekoppeld aan de bedrijfsomvang niet gemakkelijk op Ondernemersplein te vinden is, dat de verplichting dan voor bedrijven niet geldt. Zorg ervoor dat onder meer Antwoord voor Bedrijven en het RVO-loket geïntegreerd worden. Promoot Ondernemersplein met een reclamecampagne. Omdat het Ondernemersplein nog relatief nieuw is, is de bekendheid bij ondernemers nog niet voldoende.

1 Inleiding

1.1 Bedrijfsgroei als voorwaarde voor economische ontwikkeling

Tot een aantal jaren geleden werd ondernemerschap gezien als één van de belangrijkste concurrentiekrachten van ons land. Door zowel wetenschappers als beleidsmakers werd aangenomen dat het toegenomen ondernemerschap onder onze beroepsbevolking een belangrijk concurrentievoordeel opleverde ten opzichte van met name opkomende economieën als Brazilië, Rusland, India en China.

Na een sterke – haast explosieve - toename van het aantal ondernemers is nu echter het inzicht ontstaan dat ondernemerschap eigenlijk alleen bijdraagt aan economische ontwikkeling wanneer de betreffende ondernemers hun bedrijven laten groeien en bijvoorbeeld bijdragen aan de werkgelegenheid voor anderen, innovatie en/of economische expansie van Nederland. Dit inzicht heeft bij overheden geleid tot beleidsverschuivingen. Er wordt nu niet alleen getracht ondernemerschap te stimuleren, er wordt ook getracht de ambities van ondernemers te beïnvloeden. Deze verschuiving is met name zichtbaar in het beleid van het ministerie van Economische Zaken, provincies en veel - met name grotere - gemeenten.

Het stimuleren van groei kan op twee manieren. In de eerste plaats door de groeiambitie en vaardigheden van ondernemers te bevorderen. In het kader hiervan bestaan er verschillende programma's en regelingen op nationaal en lokaal niveau. In de tweede plaats kan groei worden gestimuleerd door barrières te slechten of te verlagen. Verdere verbetering van het ondernemersklimaat vereist het verminderen en vereenvoudigen van knellende regels, die het ondernemen en het groeien belemmeren.

1.2 Doel- en vraagstelling

De aandacht voor vermindering van de regeldruk heeft niet weggenomen dat er door bedrijven nog steeds signalen worden afgegeven dat regels de bedrijfsontwikkeling en innovatie kunnen belemmeren. Deze signalen zijn voor Actal aanleiding geweest een onderzoek te laten uitvoeren. Doel van dit onderzoek is om inzicht te geven in hoeverre de regeldruk van rijksregels⁴, die gekoppeld is aan de bedrijfsomvang⁵, de groei kan belemmeren. Een dergelijke inventarisatie heeft tot nu toe ontbroken. Het resultaat van dit onderzoek is als volgt gespecificeerd:

1. een overzicht van alle eisen en voorwaarden in wet- en regelgeving, waarvan de toepasselijkheid rechtstreeks dan wel indirect gekoppeld is aan de omvang van een onderneming;
2. een (gespecificeerde) raming van de kosten van regeldruk voor bedrijven om bij groei/krimp van hun onderneming aan deze eisen en voorwaarden te voldoen;
3. een overzicht van alle bestaande verschillen in de wijze waarop deze eisen en voorwaarden aan de omvang van de onderneming zijn gekoppeld, alsmede een overzicht van de aanwezige verschillen in gehanteerde hoogte/omvang bij de betreffende "koppeling" (bijvoorbeeld verschillen in de bedragen omzet of winst, verschillen in de omvang van het personeelsbestand, verschillen in het aantal producten etc.);

⁴ Provinciale en gemeentelijke regelgeving is gegeven de mogelijke diversiteit buiten beschouwing gebleven.

⁵ Uiteraard kunnen ook regels die niet gekoppeld zijn aan de bedrijfsomvang de groei belemmeren, maar daar richt het onderhavige onderzoek zich niet op.

4. een (gespecificeerde) raming van de kosten van regeldruk voor bedrijven die het gevolg zijn van de verschillen in (d.w.z. de verschillen in drempels) het toepassingsbereik van deze eisen en voorwaarden;
5. een kwalitatieve beschrijving van de regeldruk die door bedrijven bij groei/krimp van hun onderneming als gevolg van deze eisen en voorwaarden wordt ervaren;
6. een kwalitatieve beschrijving van de (ervaren) regeldruk die door bedrijven als gevolg van de verschillen (d.w.z. de verschillen in drempels) in het toepassingsbereik van deze eisen en voorwaarden wordt ervaren;
7. een antwoord op de vraag of, en in welke mate, deze wettelijke voorwaarden, eisen en drempels de groeistrategie van bedrijven beïnvloeden;
8. een reflectie op tussenuitkomsten en mogelijkheden ter vereenvoudiging in een expertsessie.

1.3 Methoden

Dit onderzoek is in vier fasen uitgevoerd. Allereerst zijn wij op zoek gegaan naar regels, die qua impact in zwaarte, veranderen naarmate een bedrijf groeit of krimpt. In de tweede plaats hebben wij de regeldruk die voortkomt uit de gevonden regels berekend, vervolgens hebben wij een representatief aantal van 37 groeiende ondernemers geïnterviewd over hun percepties over regeldruk bij groei en krimp. Ten slotte hebben we over de bevindingen van gedachten gewisseld met een groep van regeldrukcoördinatoren van ministeries, toezichthouders en vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties. We lichten elke fase kort toe:

- A. inventarisatie van wettelijke verplichtingen die variëren naarmate een bedrijf groeit of krimpt. Hiertoe is een interne expertsessie georganiseerd, en is gesproken met de belangrijkste inspectiediensten die toezien op de naleving van (branche) specifieke wetgeving en vervolgens ook met intermediairs (financieel en juridisch adviseurs)⁶. Aan deze sessie en gesprekken is een wettenanalyse vooraf gegaan, waarbij wetgeving is gescreend op regelingen die een gedifferentieerd regime inhouden;
- B. specificatie van de gevonden verplichtingen en kwantificering van regeldruk die eruit voortkomt. Dit hebben wij gedaan op basis van bestaande publicaties over regeldruk, het Classificatiesysteem Administratieve Handelingen van Panteia en statistieken;
- C. schetsen van de percepties van ondernemers. In dit kader zijn 37 ondernemers van groeiende en krimpende bedrijven telefonisch geïnterviewd. De gesprekken hadden een half gestructureerd karakter, waarbij wij de ondernemers ook aan het woord hebben gelaten over belemmeringen die voortkwamen uit andere regels dan de regels die wij eerder hadden geïnventariseerd;
- D. reflectie op uitkomsten met experts. In de laatste fase van het onderzoek hebben wij een expertsessie gehad met regeldrukcoördinatoren van enkele ministeries, enkele toezichthouders en werkgeversorganisaties. In deze sessie is gereflecteerd op de tussenuitkomsten en zijn mogelijkheden besproken om tot verlichting en vereenvoudiging te komen.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode januari - april 2014. Daarbij heeft het zich gericht op alle rijksregelgeving die van kracht was op 1 januari 2014. Op een aantal wetsdomeinen wordt ook kort ingegaan op voorgenomen Nederlandse en internationale wetgeving en de daaruit voortkomende percepties van belasting.

⁶ Intermediairs en inspectiediensten zijn gevraagd aan te geven welke regels variëren afhankelijk van de verschillende grootten van bedrijven. De volgende inspectiediensten hebben daar hun bijdrage aangeleverd: Autoriteit Consument en Markt (ACM), Autoriteit Financiële Markten (AFM), Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Inspectie SZW, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Ministerie van Financiën, DG Belastingdienst en UWV.

1.4 Opzet van dit rapport

De structuur van voorliggend rapport volgt op hoofdlijnen de opzet van het onderzoek. In het tweede hoofdstuk inventariseren wij de regels die een gedifferentieerd regime inhouden. In het derde hoofdstuk wordt de regeldruk die voortkomt uit de geïnterpreteerde regels gekwantificeerd. In dit hoofdstuk wordt ook beschreven wat het oplevert als de lasten teruggedrongen worden door de gevonden drempelwaarden te veranderen. In het vierde hoofdstuk wordt ingegaan op of en hoe groeiende en krimpende bedrijven hun regeldruk hebben ervaren. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de 37 telefonische gesprekken met ondernemers. Het vijfde hoofdstuk beschrijft een aantal mogelijkheden ter vereenvoudiging in aanvulling op het veranderen van de gevonden drempelwaarden, zoals in hoofdstuk 3 is beschreven. Het rapport sluit af met conclusies waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord.

2 Inventarisatie van regelingen groei/krimp

2.1 Inleiding

Bedrijfsontwikkeling wordt vaak voorgesteld als een groeipad. Veel gebruikt is het model van Greiner uit de jaren zeventig van de vorige eeuw dat bedrijfsontwikkeling voorstelt als een proces waarin achtereenvolgens verschillende fases worden doorlopen zoals start, initieel succes, consolidatie, doorontwikkeling en neergang. Over het algemeen geldt dat met het doorlopen van de fases een ondernemer zich moet ontwikkelen tot een manager die zich naast de exploitatie van kansen ook bezighoudt met de efficiënte en rechtmatige bedrijfsvoering. Met de groei van een bedrijf wordt er een groter beroep gedaan op zijn professionaliteit, ofwel zijn vermogen om het bedrijfsproces te beheersen en binnen wettelijke kaders te brengen en te houden. Het is voor een bedrijf met vijftig medewerkers immers lastiger om dagelijks na te gaan of iedereen zich aan de regels houdt dan voor een bedrijf met vijf medewerkers.

Met de inventarisatie in dit hoofdstuk richten wij ons op regels die onderscheid maken naar de grootte van bedrijven. Eerst gaan we in op de huidige algemene en branchespecifieke regelingen zelf (paragraaf 2.2) en daarna op voorgenomen regelgeving (paragraaf 2.3). In paragraaf 2.4 beschouwen we kort de verschillen in toepassingsbereik van eisen en voorwaarden. De ratio's achter de gedifferentieerde regels komen in paragraaf 2.5 aan bod. Tot slot worden de resultaten van dit hoofdstuk kort geresumeerd in het model van Greiner in paragraaf 2.6.

Wet- en regelgeving kan bedrijven verplichtingen opleggen die samen hangen met de omvang van een bedrijf. Dergelijke eisen, voorwaarden en drempels kunnen in gehanteerde hoogte / omvang verschillen. Daarbij inventariseren we zowel direct als indirect aan de omvang van het bedrijf gekoppelde verplichtingen. Bij direct gekoppelde verplichtingen gaat het om de omvang van verplichtingen gekoppeld aan de omvang van het personeelsbestand, omzet of balanstotaal. Bij indirect gekoppelde verplichtingen gaat het om koppelingen afhankelijk van de omvang van de activiteiten die men als bedrijf uitvoert (omvang van de veestapel, aantal en grootte van schepen, emissieomvang etc.).

2.2 Huidige regelgeving

We behandelen eerst de regels die gelden voor het bedrijfsleven in het algemeen (generieke verplichtingen), vervolgens gaan we verder in op regels die alleen voor specifieke sectoren gelden (sectorspecifieke verplichtingen). De algemeen geldende regels met gedifferentieerde verplichtingen vonden wij in de volgende domeinen: arbeidsomstandigheden, personeelszaken, belastingplicht, financieel toezicht, repressrecht, CBS-enquêtes en milieu. Deze domeinen behandelen wij in de paragrafen 2.2.1 tot en met 2.2.4. De branche-specifieke regelingen komen in paragraaf 2.2.5 aan de orde. Het betreffen met name regelingen in relatie tot veiligheid die van toepassing zijn op bedrijven met zware of omvangrijke fysieke elementen zoals de scheepvaart, het wegtransport en de bouw.

2.2.1 Arbeidsomstandigheden en personeelszaken

Ieder bedrijf is - ongeacht haar omvang - bij wet verantwoordelijk voor veilige fysieke arbeidsomstandigheden. Deze verantwoordelijkheid heeft een bedrijf in principe jegens iedereen die voor haar werk verricht, ongeacht de aard van het dienstverband.

Zij is daarmee niet louter verantwoordelijk voor personeel dat in loondienst werkt, maar bijvoorbeeld ook voor personeel dat via derden is ingehuurd. Bedrijfsgrootte is in dit licht een moeilijk definieerbaar begrip geworden, zeker ook omdat inhuur van personeel buiten een loondienstverband de afgelopen jaren sterk is toegenomen. De wetgeving omtrent arbeidsomstandigheden maakt evenwel op een aantal specifieke onderdelen onderscheid tussen kleine en grotere bedrijven op basis van het aantal medewerkers, dat wil zeggen het aantal mensen dat in loondienst werkt, de werknemer. Het zijn bepalingen die zwaarder worden naarmate een bedrijf in omvang toeneemt. We bespreken deze hier in het kort.

Preventiemedewerker

Elk bedrijf moet ten minste één preventiemedewerker in dienst hebben die de maatregelen - gericht op de veiligheid en gezondheid binnen een bedrijf - kan uitvoeren. Bij 25 of minder werknemers mag de werkgever (ondernemer) zelf deze functie op zich nemen (artikel 13.10 Arbeidsomstandighedenwet). Bij meer dan 25 moet er iemand worden aangesteld. De drie wettelijke taken van een preventiemedewerker zijn:

- opstellen en uitvoeren van de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E);
- adviseren en nauw samenwerken met de ondernemingsraad / personeelsvertegenwoordiging over de te nemen maatregelen voor een goed arbeidsomstandighedenbeleid;
- (mede) uitvoeren van de voorgestane maatregelen.

Deze bepalingen zijn opgenomen in de Arbeidsomstandighedenwet in, artikel 13.10.

Met de clause dat bij kleinere bedrijven de ondernemer zelf de functie van preventiemedewerker op zich kan nemen, heeft de wetgever geprobeerd de kosten van preventiemaatregelen in verhouding te brengen tot de personeelsgrootte van het bedrijf, zonder dat kleinere bedrijven geheel worden ontslagen van hun verantwoordelijkheid om preventiemaatregelen te nemen en toe te zien op de uitvoering daarvan. Daarnaast ligt aan de differentiatie de veronderstelling ten grondslag dat de persoon van de ondernemer bij een kleiner bedrijf beter overzicht heeft op veiligheid van de werkvloer dan de ondernemer bij een groot bedrijf.

Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)

De risico's die werknemers in een bedrijf lopen, moeten worden vastgelegd in een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Daarin staat ook hoe de medewerkers tegen deze risico's beschermd worden. In zo'n inventarisatie staat of de veiligheid en gezondheid in gevaar komen door bijvoorbeeld instabiele steigers, explosiegevaar, een lawaaiige omgeving of te lang aan een beeldscherm werken. De RI&E moet ter toetsing worden voorgelegd aan een arbodienst of gecertificeerde deskundige. Wanneer een bedrijf meer dan 25 werknemers in dienst heeft, dan moet men zich bij het opstellen van de RI&E laten helpen door een preventiemedewerker. De RI&E moet dan voorts getoetst worden door een gecertificeerde arbodeskundige. Bedrijven met minder dan 25 medewerkers kunnen voor het opstellen van de RI&E gebruik maken van een erkend RI&E-instrument. Deze hoeft niet door een arbodeskundige beoordeeld te worden. Kleine bedrijven die voor maximaal 40 uur per week personeel in dienst hebben, kunnen gebruik maken van de Checklist gezondheidsrisico's (op www.rie.nl). De grens van 40 uur lijkt van oudsher gebaseerd op het begrip van één fulltime-equivalent (fte) ofwel de volledige werkweek van één personeelslid. Een werkweek van 40 uur is momenteel niet overal meer gangbaar, veelal is sprake van een kortere arbeidsduur per week.

Net als ten aanzien van de plicht om een preventiemedewerker te hebben, geldt bij de RI&E dat de wetgever in principe elke werkgever een expliciete verantwoordelijkheid geeft om actief te werken aan een veilige werkomgeving. Dat de verplichting minder zwaar is voor kleinere ondernemingen, komt voort uit de veronderstelling dat het voor een ondernemer van een kleiner bedrijf makkelijker is overzicht te houden dan voor de ondernemer van een groter bedrijf.

Bedrijfshulpverlening

Iedere werkgever moet een calamiteitenplan (bedrijfsnoodplan) maken, dat precies aangeeft wat er dient te gebeuren in het geval van calamiteiten. In het plan wordt ook beschreven welke hulpverlening in welke situaties wordt geleverd en door wie. Bij toetsing van de RI&E wordt door een arbodeskundige nagegaan of het aantal bedrijfshulpverleners in verhouding staat tot de omvang van het bedrijf (onder meer afgemeten aan het aantal mensen dat in het bedrijf werkzaam is en het aantal bezoekers). Voor een bedrijf is het onduidelijk hoeveel bedrijfshulpverleners in bepaalde situaties nodig zijn. Het zou voor het bedrijfsleven eenvoudiger zijn als daar richtlijnen voor komen, zodat men weet waar men aan toe is.

Ondernemingsraad (Wet op de ondernemingsraden, artikel 2)

Naast het zorgdragen voor verantwoorde fysieke arbeidsomstandigheden zijn er bij wet uiteenlopende voorwaarden gesteld aan de wijze waarop een werkgever met personeel dient om te gaan. Het doel van deze wet is om een kader te stellen waarmee de belangen van werknemers zijn geborgd. Bedrijven met meer dan 50 werkzame personen zijn verplicht een ondernemingsraad in te stellen. Voor bedrijven met 10 tot 50 werkzame personen geldt de verplichting om tenminste twee maal per jaar een personeelsbijeenkomst te houden. Als er bijzondere omstandigheden zijn, kan de Sociaal Economische Raad (SER) ontheffing verlenen van de verplichting om een ondernemingsraad te hebben. In de praktijk gebeurt dat zelden. In de wet ontbreekt een expliciete motivatie waarom een OR bij grote bedrijven wel en bij kleine bedrijven niet verplicht is gesteld. Mogelijk verwacht de SER dat bij kleinere bedrijven de leiding zich frequenter en directer tot het personeel verhoudt dan bij grotere bedrijven.

Aanpassen arbeidsduur (Wet aanpassing arbeidsduur artikel 2:12)

Een werknemer kan zijn werkgever verzoeken om aanpassing van de uit zijn arbeidsovereenkomst of publiekrechtelijke aanstelling voortvloeiende arbeidsduur. Bij wet is vastgesteld dat de werkgever schriftelijk op dit verzoek moet reageren en indien hij het verzoek niet of niet geheel inwilligt, dit moet motiveren. De wet zegt hierover dat dan sprake moet zijn van een zwaarwegend bedrijfs- of dienstbelang. Men kan het verzoek afwijzen indien de door de werknemer verlangde aanpassing leidt tot ernstige problemen. Voor werkgevers met minder dan 10 werknemers geldt deze wet niet.

Wet Bezava (Modernisering Ziektewet)

De wet BeZaVa heeft als doel het terugdringen van verzuim en arbeidsongeschiktheid van vangnetters. Vangnetters zijn:

- zieke werknemers met een tijdelijk contract van wie het contract afloopt tijdens ziekte;
- werknemers die ziek worden binnen 28 dagen na beëindiging van het dienstverband;
- werknemers die tijdens proeftijd ontslagen zijn en die ziek zijn of ziek worden binnen 28 dagen na beëindiging van het dienstverband;
- uitzendkrachten;
- zieke WW-gerechtigden.

Tot 1 januari 2014 betaalden werkgevers in het publieke bestel een gedifferentieerde premie WGA voor werknemers met een vast dienstverband (WGA-vast). Vanaf 2014 bestaat de gedifferentieerde premie Werkhervattingskas (Whk) uit drie onderdelen:

- gedifferentieerde premie WGA-vast;
- gedifferentieerde premie WGA-flex;
- gedifferentieerde premie ZW-flex.

De kosten voor de uitkeringen van deze vangnetters waren versleuteld in de sectorpremie, zowel voor de Ziektewet (ZW-flex) als voor de zogenaamde WGA-flex. Voor deze vangnetters betaalt men vanaf 1 januari 2014, afhankelijk van de grootte van het bedrijf, zowel een gedifferentieerde ZW-premie als een gedifferentieerde WGA-flex premie. Voor vaste medewerkers betaalde men al een gedifferentieerde WGA premie (WGA-vast).

De premies zijn gebaseerd op de uitkeringslasten van ex-werknemers in het verleden. Hiermee worden de kosten verhaald op de werkgever waar de schade is ontstaan, ongeacht of die werkgever invloed heeft uitgeoefend op de ziekte. In hoeverre de uitkeringen aan een bedrijf worden toegerekend is afhankelijk van de omvang van dat bedrijf. Tabel 2.1 geeft een overzicht.

tabel 2.1 Gedifferentieerde premiegrondslag Wet BeZaVa

<i>Criteria die gelden t.a.v. bedrijfsomvang</i>	<i>Premiegrondslag</i>
Loonsom tot 10 maal gemiddelde premieloosom (+/- € 303.000)	Premie wordt gebaseerd op uitkeringen in de sector (volledig sectorale premie)
Loonsom tussen 10 maal en 100 maal gemiddelde premieloosom (tussen +/- € 303.000 en € 3.030.000)	Premie wordt deels gebaseerd op uitkeringen in de sector en deels individueel (hoe groter de werkgever des te meer individueel)
Loonsom meer dan 100 maal gemiddelde premieloosom (€ 3.030.000)	Premie wordt volledig gebaseerd op toegekende uitkeringen (volledig individuele premie)

Bron: Ministerie van SZW, 2013

Met deze differentiatie zijn de kosten per vangnetter voor een groter bedrijf hoger dan voor een kleiner bedrijf. De ratio hierachter is dat kleinere bedrijven de lasten minder goed kunnen dragen en dat kleinere bedrijven minder mogelijkheden hebben om een vangnetter te herplaatsen (eventueel op een andere functie).

Collectief ontslag aanvragen in plaats van individueel

Een werkgever die de arbeidsovereenkomsten van ten minste twintig werknemers, werkzaam in één werkgebied, op één of meer binnen een tijdvak van drie maanden gelegen tijdstippen wil beëindigen, moet dit schriftelijk melden aan de belanghebbende verenigingen van werknemers en aan het UWV. Met deze melding moet de werkgever zijn voornemen onderbouwen en aangeven welke maatregelen genomen zijn om het aantal ontslagen zoveel mogelijk te beperken. Ook moet de werkgever aangeven hoe de gevolgen voor de betrokken medewerkers zoveel mogelijk worden verzacht (bijvoorbeeld door sociale begeleidingsmaatregelen, ten behoeve van herplaatsing of omscholing). Voor werkgevers die minder dan 20 medewerkers willen ontslaan, gelden de voorwaarden voor individueel ontslag. Deze werkgevers dienen met elke individuele werknemer afspraken te maken omtrent de beëindiging van het contract. Deze regeling onderscheidt zich wat regeldruk betreft van de andere hier geïnventariseerde maatregelen, omdat deze niet zwaarder wordt naarmate een bedrijf groter is maar eerder lichter, omdat met een collectief ontslag (vaker van toepassing

op een groter bedrijf) afzonderlijke bewerkelijke individuele trajecten achterwege kunnen blijven. De ratio om de lasten voor kleinere bedrijven relatief groter te laten zijn dan voor grotere bedrijven, is niet duidelijk.

2.2.2 Belastingplicht, financieel toezicht en repressie

Jaarrekening

Voor veel rechtspersonen geldt de verplichting om jaarlijks een jaarrekening te deponeren (onder andere voor bv's, nv's, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen). In de wet zijn voorschriften opgenomen die betrekking hebben op de inhoud van die jaarrekeningen. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen grote, middelgrote en kleine bedrijven. Een onderneming valt in een bepaalde klasse als de jaarrekening twee jaar achter elkaar voldoet aan minimaal twee van de volgende eisen (zie tabel 2.2).

tabel 2.2 Gedifferentieerde richtlijnen voor het opmaken van de jaarrekening

	<i>Klein</i>	<i>Middelgroot</i>	<i>Groot</i>
Activa	< € 4,4 mln	€ 4,4 - 17,5 mln	> € 17,5 mln
Netto-omzet	< € 8,8 mln	€ 8,8 - 35 mln	> € 35 mln
Gemiddeld aantal werknemers	< 50	50 - 250	> 250

Bron: Kamer van Koophandel, 2013

Voor middelgrote en grote bedrijven geldt voorts dat de jaarrekening moet zijn getoetst door een accountant. Deze moet een accountantsverklaring afgeven. Deze plicht geldt niet voor bedrijven onder de kleine verplichting van het jaarrekeningenrecht. Een overzicht van verplichtingen uit het jaarrekeningenrecht naar bedrijfsgrootte is opgenomen in tabel 2.3.

tabel 2.3 Overzicht verplichtingen jaarrekeningenrecht naar bedrijfsgrootte

<i>Elementen die in een jaarrekening moeten zijn opgenomen</i>	<i>klein</i>	<i>middel groot</i>	<i>groot</i>
Verkorte Balans	X		
Enigszins vereenvoudigde balans		X	
Uitgebreide balans			X
Vereenvoudigde winst- en verliesrekening		X	
Uitgebreide winst- en verliesrekening			X
Beperkte toelichting	X		
Uitgebreide toelichting		X	X
Jaarverslag		X	X
Accountantsverklaring		X	X
Statutaire regeling en voorstel omtrent winstbestemming of verwerking verlies		X	X
Lijst met bijzondere rechten inzake zeggenschap in de rechtspersoon			X
Opgave van aantal winstbewijzen en dergelijke		X	X
Opgave van belangrijke gebeurtenissen na het einde van het boekjaar		X	X
Opgave van nevenvestigingen, hun namen en de landen waar ze gevestigd zijn			X

Vennootschapsbelasting

In het belastingdomein wordt verder een onderscheid gemaakt tussen grote en kleine bedrijven als het gaat om de grondslag voor de vennootschapsbelasting. De omvang van bedrijven wordt in dit kader afgemeten aan de omvang van de winst (bedrijfsresultaat verminderd met aftrekbare verliezen). Voor bedrijven met een belastbare winst tot € 200.000 geldt een heffing van 20%. Voor bedrijven met een belastbare winst boven € 200.000 geldt een heffing van 25%.

Kleineondernemersregeling afdracht BTW

Als men een onderneming heeft in de vorm van een eenmanszaak of de onderneming is een samenwerkingsverband van natuurlijke personen, zoals een maatschap of een vennootschap onder firma of een man/vrouw-firma, dan kan men in aanmerking komen voor de kleineondernemersregeling (Wet op de omzetbelasting, artikel 25). Als het bedrag aan af te dragen BTW (in rekening gebrachte BTW minus voorbelasting) onder de € 1.345 blijft, hoeft de ondernemer niets af te dragen en mag hij dit BTW-bedrag zelf houden. Als het bedrag aan af te dragen BTW tussen de € 1.345 en € 1.883 uit komt, hoeft slechts een deel te worden afgedragen. Indien men dit de komende jaren verwacht, kan men ontheffing voor administratieve verplichtingen aanvragen. Men hoeft dan ook geen BTW-aangifte meer te doen.

Wet op het financieel toezicht

De Wet op het financieel toezicht stelt voorwaarden aan bedrijven die bepaalde financiële diensten verlenen. Deze voorwaarden zijn vervat in een vergunningplicht. Voor twee diensten geldt die vergunningplicht pas als de dienstverlening een bepaalde omvang overschrijdt, zoals hierna aangegeven:

- betaaldiensten (artikel 2:3a, eerste lid wet financieel toezicht): Het is een ieder met zetel in Nederland verboden zonder een daartoe door de Nederlandsche Bank verleende vergunning het bedrijf uit te oefenen van betaaldienstverlener. Van deze bepaling zijn vrijgesteld betaaldienstverleners waarvan het gemiddelde van het totale bedrag van de betalingstransacties die zij de voorafgaande twaalf maanden hebben verricht, met inbegrip van die van agenten waarvoor zij volledig aansprakelijk zijn, niet hoger is dan € 3.000.000 per maand. De uitzondering is met name bedoeld voor hotels die betaaldiensten (valutawissel) als extra services aan hun gasten willen bieden;
- aanbieden beleggingsobjecten (Artikel 2:55 1): Het is verboden in Nederland zonder een daartoe door de Autoriteit Financiële Markten verleende vergunning beleggingsobjecten aan te bieden. Van deze vergunningplicht zijn vrijgesteld: aanbieders van beleggingsobjecten voor zover die beleggingsobjecten: (1) aan minder dan honderd consumenten worden aangeboden, (2) deel uitmaken van een serie van beleggingsobjecten die minder dan twintig beleggingsobjecten omvat.

Reprorecht

Bedrijven die beschikken over een kopieerapparaat, dienen een reprorechtvergoeding te betalen aan de Stichting Reprorecht. Bepalingen hierover zijn opgenomen in de Regeling Reprorecht Bedrijfsleven. De hoogte van de vergoeding is afhankelijk van de grootte van het bedrijf. Deze wordt bepaald aan de hand van het aantal werknemers.

tabel 2.4 Gedifferentieerde grondslag voor aanslag reprorecht

<i>Aantal medewerkers in FTE</i>	<i>Bedrag per jaar</i>
	sector laag / sector hoog *)
t/m 19	€ 17,12 / € 17,12
20 t/m 49	€ 109 / € 164
50 t/m 99	€ 328 / € 493
100 t/m 199	€ 657 / € 986
200 t/m 499	€ 1.534 / € 2.300
500 en meer	€ 3.177 / € 4.765

*) laag en hoog is gebaseerd op een lijst met sectoren met laag gebruik resp. een hoog gebruik van kopieën.

Bron: Stichting Reprorecht, 2014

Met deze differentiatie belast men werkgevers evenredig naar hun omvang in de veronderstelling dat deze omvang parallel loopt aan de mate waarin bedrijven documenten – waarop auteursrecht rust – reproduceren.

Licenties muziekgebruik

Bedrijven die in het openbaar muziek laten horen bijvoorbeeld winkels, restaurants, productiebedrijven of zorginstellingen moeten toestemming hebben van de tekstdichter, componist, en muzikuitgever. Laatstgenoemden hebben de exploitatie van hun muziekauteursrecht overgedragen aan Buma/Stemra of Sena. De bedrijven moeten bij deze instellingen licenties kopen. De prijs daarvan is afhankelijk van vloeroppervlak (in geval van bijvoorbeeld horecabedrijven) of van het aantal medewerkers (bijvoorbeeld productiebedrijven). Als voorbeeld geven wij hier de gedifferentieerde tarieven van Sena die betrekking hebben op het aantal medewerkers.

tabel 2.5 Gedifferentieerde tarieven licenties muziekgebruik

<i>Aantal medewerkers in FTE</i>	<i>Basisvergoeding / netto vergoeding per jaar *)</i>
3 t/m 10	€ 169,73 / € 113,16
11 t/m 25	€ 339,47 / € 226,32
26 t/m 50	€ 678,90 / € 452,62
51 t/m 100	€ 1.018,37 / € 678,95
101 t/m 200	€ 1.357,79 / € 905,24
Per 100 fte's meer of een gedeelte daarvan	€ 340,96 / € 227,32

*) Er bestaat een basisvergoeding en netto vergoeding met zogenoemde aanmeldkorting. De aanmeldkorting wordt alleen verstrekt aan ondernemingen die hun muziekgebruik uit eigen beweging opgeven.

Bron: Sena, 2014

De ratio achter de differentiatie in vergoedingen is vergelijkbaar met die achter het reproprecht namelijk dat de kosten voor de licentie in verhouding moeten staan tot de mate waarin daarvan gebruik wordt gemaakt. Achter de differentiatie ligt de veronderstelling dat bij grotere bedrijven het aantal mensen dat van het recht geniet (het aantal luisteraars) groter is dan bij kleinere bedrijven.

2.2.3 CBS-enquêtes

Bedrijven zijn verplicht informatie te verstrekken aan het CBS, indien die bedrijven daartoe door het CBS worden benaderd. In de praktijk brengt deze verplichting voor grotere bedrijven een grotere last met zich mee dan voor kleinere, en wel om twee redenen. In de eerste plaats is bij grotere bedrijven de kans om benaderd te worden door het CBS met een vragenlijst groter. Voor een aantal statistieken wordt het grootbedrijf integraal benaderd. Voor informatie-inwinning onder kleinere bedrijven maakt het CBS vaak gebruik van een steekproef. In de tweede plaats worden grotere bedrijven over meerdere onderwerpen bevraagd dan kleinere bedrijven. Ter illustratie van de gedifferentieerdheid van enquêtes onder de CBS-wet geven wij in tabel 2.6 enkele voorbeelden. In Bijlage 1 zijn meer enquêteverplichtingen vanuit het CBS opgenomen die verschillen naar bedrijfsomvang.

tabel 2.6 Voorbeelden van verplichtingen om mee te werken aan CBS-enquêtes

<i>Statistiek/onderzoek</i>	<i>Verskil tussen kleinere en grotere bedrijven</i>
COEN – Conjunctuurenquête	De grootste bedrijven (meer dan 100 werknemers) in een bepaalde branche zullen bijna altijd een vragenlijst ontvangen. Bij bedrijven die tussen de 10 en 100 werknemers in dienst hebben en het kleinbedrijf (minder dan 10 werknemers) kan het CBS in de meeste gevallen volstaan met een steekproef die representatief is voor het geheel.
Financiën van ondernemingen kwartaalcijfers	De 300 grootste rechtspersoonlijkheid bezittende ondernemingen in Nederland uit de niet-financiële sector.
Bedrijfsopleidingen	De grootste bedrijven (meer dan 100 werknemers) in een bepaalde branche zullen bijna altijd een vragenlijst ontvangen. Bij bedrijven die tussen de 10 en 100 werknemers in dienst hebben en het kleinbedrijf (minder dan 10 werknemers) kan het CBS in de meeste gevallen volstaan met een steekproef die representatief is voor het geheel.

<i>Statistiek/onderzoek</i>	<i>Verschil tussen kleinere en grotere bedrijven</i>
Wegvervoer	De steekproef wordt niet getrokken uit een bedrijvenregister maar uit het kentekenregister van de RDW. Het bedrijf waar de getrokken kentekens geregistreerd staan, wordt aangeschreven. Een bedrijf met een redelijk groot wagenpark zal dus meestal aangeschreven worden.

Bron: CBS, 2014

2.2.4 Milieu

Ter bescherming van het milieu is bij wet bepaald dat sommige inrichtingen en activiteiten die belastend zijn voor het milieu vergunningplichtig zijn. Regels omtrent die vergunningplicht zijn opgenomen in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). De uitvoering van deze wet ligt bij gemeenten en provincies. Zij kunnen nadere voorwaarden stellen waaraan inrichtingen en milieubelastende activiteiten moeten voldoen en zij zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van die voorschriften. Inrichtingen waarvoor geen vergunningplicht geldt, zijn niet geheel vrij; voor deze inrichtingen geldt altijd nog het Activiteitenbesluit waarin bepalingen zijn opgenomen over geluid, geur, emissie, etc.

Veel van deze voorschriften (of het nu gaat om voorwaarden in een milieuvergunning of het activiteitenbesluit) werken met drempelwaarden. Dit betekent dat bedrijven waar een grotere milieubelasting vanuit gaat, onder een zwaarder regime vallen. Het zijn vooral industriële-, bouw- en transportbedrijven voor wie deze wetgeving relevantie heeft.

Milieujaarrapportage (PRTR-verslag)

Industriële bedrijven die ernstige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken moeten via een PRTR-verslag rapporteren over hun afval, energie- en watergebruik en emissies naar lucht, water en bodem. Of een bedrijf zo'n verslag moet maken en hoe uitgebreid dat verslag moet zijn, is direct afhankelijk van de activiteiten die in het bedrijf plaatsvinden en de stoffen die in het bedrijfsproces worden gebruikt. Deze activiteiten en stoffen zijn nader genoemd in een Europese Verordening⁷. Naarmate een industrieel bedrijfsproces meer omvat, zullen de eisen aan de milieujaarrapportage zwaarder zijn.

Besluit beheer verpakkingen en papier en karton

Per 1 januari 2013 is de verpakkingenbelasting omgezet in een Afvalbeheersbijdrage Verpakkingen. De Afvalbeheersbijdrage Verpakkingen wordt betaald door producenten en importeurs over het verpakte product. Er geldt een vrijstellingsdrempel. Ondernemingen die per jaar 50.000 kilogram of meer verpakkingsmateriaal op de markt brengen, moeten de Afvalbeheersbijdrage Verpakkingen betalen.

⁷ Betreffende de instelling van een Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen en tot wijziging van de Richtlijnen 91/689/EEG en 96/61/EG.

Activiteitenbesluit en Omgevingsvergunning milieu

In Nederland gelden uiteenlopende richtlijnen en voorschriften ten behoeve van ontlasting van het milieu. Veel van deze richtlijnen zijn gebaseerd op Europese richtlijnen⁸. De Europese richtlijnen zijn onder meer uitgewerkt in het Activiteitenbesluit en komen ook terug in de verlening van omgevingsvergunningen. We geven hier een inventarisatie van een aantal zaken waarover bepalingen zijn opgenomen in het besluit en die vergunningplichtig kunnen zijn. Voorbeelden van specifieke bepalingen zijn opgenomen in tabel 2.7. Een nadere en integrale beschrijving van drempels is opgenomen in Bijlage 1.

⁸ Richtlijn nr. 2003/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 8 mei 2003 (PbEU L 123) ter bevordering van het gebruik van biobrandstoffen of andere hernieuwbare brandstoffen in het vervoer, richtlijn nr. 91/271/EEG van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1991 betreffende het stedelijk afvalwater (PbEG L 135), richtlijn 91/689/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 betreffende gevaarlijke afvalstoffen (PbEG L 377), richtlijn 2000/53/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 11 maart 1999 inzake de beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen ten gevolge van het gebruik van organische oplosmiddelen bij bepaalde werkzaamheden en installaties (PbEG L 85), richtlijn 2000/59/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 27 november 2000 betreffende havenontvangstvoorzieningen voor scheepsafval en ladingresiduen (PbEG L 332), richtlijn 2000/91/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2002 betreffende de energieprestatie van gebouwen (PbEU 1), richtlijn 2000/60/EG van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PbEG L 327), richtlijn 2006/11/EG van 15 februari 2006 betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd (PbEU L 64), richtlijn 80/86/EEG van de Raad van 17 december 1979 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging veroorzaakt door de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen (PbEG L 20), richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand (Pb L 371).

tabel 2.7 Voorbeelden van specifieke milieubepalingen die een differentiatie kennen

<i>Soort</i>	<i>Omschrijving</i>
Energie	Het Activiteitenbesluit verplicht bedrijven <i>die grootverbruiker</i> zijn van aardgas en elektriciteit om energiebesparende maatregelen te nemen. Bedrijven die boven vastgestelde drempelwaardes verbruiken, moeten alle energiebesparende maatregelen nemen die zich in vijf jaar of minder terugverdienen.
Geur	Bedrijven die <i>meer dan 3 kubieke meter aan stoffen</i> opslaan die geuroverlast kunnen veroorzaken moeten een minimumafstand respecteren tot geurgevoelige objecten (bijvoorbeeld woningen).
Geluid	Naarmate een bedrijf <i>meer geluid</i> produceert, gelden er strengere regels en moeten bedrijven meer kosten maken. Bijvoorbeeld voor akoestische onderzoeken. Daarnaast gelden er ook duidelijk beperkingen (bijvoorbeeld ter bescherming van avond- en nachtrust).
Oplosmiddelen	Met betrekking tot het gebruik van nader bepaalde oplosmiddelen gelden boven <i>bepaalde volumes</i> bijzondere voorschriften.
Lucht- en veiligheidsvoorschriften koelinstallaties	Voor koelinstallaties met <i>meer dan 100 kilogram propaan of butaan</i> geldt een vergunningplicht. Voor een koelinstallatie met <i>meer dan 1.500 kilogram ammoniak</i> gelden de eisen van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) naast de vergunningplicht.
Stookinstallaties	Met betrekking tot stookinstallaties bestaan voorschriften ten behoeve van het terugdringen van emissies. De eisen zijn <i>zwaarder naarmate het vermogen van de installaties groter is</i> .
Bodem- en veiligheidsvoorschriften voor opslag van organische peroxiden	<i>Boven een vastgestelde drempelwaarde</i> zijn bedrijven vergunningplichtig.
Opslag van brandbare en explosieve stoffen	Er bestaan voorschriften met betrekking tot de opslag van gasen en brandstof die <i>zwaarder worden naarmate de opgeslagen hoeveelheid groter is</i> .
Composteren van groenafval	Ook hier gelden <i>zwaardere voorschriften naarmate de volumes toenemen</i> .

Bron: Activiteitenbesluit

2.2.5 Branchespecifieke regels / veiligheid

Scheepvaart

Met betrekking tot scheepvaart bestaan verschillende specifieke voorschriften met gedifferentieerde voorwaarden (zie tabel 2.8). Hoewel deze gedifferentieerde voorwaarden niet gebaseerd zijn op het aantal werknemers, maar vooral op de omvang van schepen, nemen wij deze regeling hier wel op, omdat er over het algemeen een verband zal bestaan tussen de omvang van het aantal personeelsleden van een rederij/visser, risico's en de omvang van de schepen die men in de vaart heeft.

tabel 2.8 Specifieke scheepvaartregelingen die een differentiatie inhouden

Aanlandinspectie	<i>Ieder vissersschip met een lengte van meer dan 11 meter</i> moet bij aankomst in een Nederlandse Haven geïnspecteerd worden. De ratio achter deze differentiatie is dat het aantal aanlandplaatsen voor kleinere schepen te groot is. De toezichthouder kan niet al deze plaatsen onder toezicht van een inspecteur stellen.
Loodsplicht	Zeeschepen zijn onderhavig aan de loodsplicht, dit houdt in dat zij onder omstandigheden een loods aan boord moeten nemen. Schepen met een lengte van <i>minder dan 95 meter</i> zijn van deze plicht ontheven. De ratio achter deze differentiatie hangt samen met het kleinere risico op scheepsongevallen bij kleinere schepen.
Garbage management plan	Het is verboden om vuilnis en vaste bulkstoffen te lozen vanaf zeeschepen. Onder voorwaarden zijn voedselrestanten en ladingrestanten uitgezonderd. Ieder schip <i>vanaf 100 GT</i> (Grosse Tonnes) moet een garbage management plan hebben.
Verzekering schade door bunkerolie	Een eigenaar van een zeeschip <i>groter dan 1.000 ton</i> moet verzekerd zijn voor schade door bunkerolie.
Grote vistuigen op binnenwateren	Wanneer een binnenvisser gebruik wil maken van <i>grote vistuigen</i> op de binnenwateren moet hij zich melden bij het ministerie van Economische Zaken.
Automatic Identification System (AIS)	Een vaartuig tussen de <i>18 en 45 meter</i> is verplicht een Automatic Identification System (AIS) aan boord te hebben en operationeel te houden. Dit systeem zendt automatisch op regelmatige tussenpozen informatie uit, zoals positie, snelheid en op de reis betrekking hebbende scheepsgegevens.
VisserijCertificaten vissersvaartuigen	Alle vissersvaartuigen <i>kleiner dan 24 meter</i> moeten de volgende certificaten hebben: Certificaat van Deugdelijkheid, Veiligheidscertificaat, Bemanningscertificaat en de (Bijzondere) meetbrief.
Verplichte certificaten voor vissersvaartuigen <i>groter dan 24 meter</i>	Certificaat van Overeenstemming (Certificate of Compliance), Bemanningscertificaat, Meetbrief volgens ITC Londen 1969, International oil pollution prevention certificate (IOPP), International air pollution prevention certificate (IAPP), International sewage pollution prevention certificate (ISPP), International anti-fouling system certificate (IAFS) en het Engine international air pollution prevention certificate (EIAPP).
Radio-inspecties	Voor non-conventieschepen <i>tot 24 meter</i> én een voortstuwingsvermogen tot 750 kW geldt een radio-inspectieplicht. Het gaat om radio-inspecties van Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS) radioapparatuur en hulpmiddelen bij de navigatie.
Certificaat van onderzoek	Voor schepen die <i>langer zijn dan 20 meter</i> of waarvan het product van lengte, breedte en diepgang tenminste 100 m ³ bedraagt en/of veerponten voor bedrijfsmatig vervoer van meer dan 12 personen (exclusief bemanning) geldt de plicht van een certificaat van onderzoek.
Meldingsplicht vervoer gevaarlijke stoffen over Nederlandse binnenwateren	Voor de volgende schepen geldt de verplichting zich aan te melden bij de eerste IVS-post op de route: Schepen die gevaarlijke stoffen vervoeren; <i>Langer zijn dan 110 m</i> of waarvan het samenstel <i>langer is dan 140 m</i> ; zeevaartuigen en passagiersschepen.

Bron: Wet- en regelgeving scheepvaart

Wegtransport

Vergelijkbaar met de scheepvaart gelden er voor het wegtransport regels die onderscheid maken tussen grotere en kleinere voertuigen. Het zijn regels die over het algemeen zwaardere eisen stellen naarmate de voertuigen en/of hun lading zwaarder zijn, bijvoorbeeld:

- digitale tachograaf: de plicht van het gebruik van een tachograaf geldt voor professioneel vervoer met voertuigen vanaf een bepaalde grootte (er gelden hier diverse specifieke bepalingen en uitzonderingen);
- eurovergunning/ vergunning beroepsvervoer: is vereist voor beroepsgoederenvervoer in Nederland met vrachtwagens met een laadvermogen van meer dan 500 kilo, en voor grensoverschrijdend beroepsgoederenvervoer binnen de EU met vrachtwagens met een maximum toegestaan gewicht van meer dan 3500 kilo. Tevens komen alleen bedrijven in aanmerking die kredietwaardig, vakbekwaam en betrouwbaar zijn.

Slachterijen

Omdat het productieproces in slachterijen gevoelig is voor besmettingen en reële gezondheidsrisico's met zich meebrengt, gelden er veel en strenge eisen. Deze regels zijn niet allemaal van overheidswege opgelegd, maar zijn mede tot stand gekomen binnen de branche, vaak in afstemming met ketenpartners. Veel aandacht bestaat voor herleidbaarheid en hygiëne. In het kader van het laatste spelen HACCP-richtlijnen een belangrijke rol, en wordt bij het toezicht door de NVWA (de verantwoordelijke inspectiedienst) ook vaak teruggegrepen op deze richtlijn. Zo kijkt de NVWA of een bedrijf HACCP-gecertificeerd is. De inhoudelijke voorwaarden voor slachterijen zijn uniform en gelden zowel voor kleinere als grotere bedrijven. Uitgangspunt van de NVWA is dat de voedselproductie veilig moet zijn ongeacht de omvang van het bedrijf. Wel geldt voor grotere bedrijven een ander toezicht dan voor kleinere.

Grote slachterijen staan onder permanent toezicht van de NVWA. Daar is altijd een inspecteur aanwezig. Zonder zijn aanwezigheid mag er niet geslacht worden. De grote slachterijen moeten daar ook voor betalen.

In slachthuizen waar geen permanent toezicht is, wordt het reguliere toezicht niet bij het bedrijf in rekening gebracht. Als een overtreding van de wetgeving is vastgesteld, wordt een extra inspectie uitgevoerd om na te gaan of gemaakte afspraken zijn nagekomen. Deze herinspectie wordt in rekening gebracht bij het bedrijf. De NVWA heeft geen concrete maatstaven aan de hand waarvan zij bepaalt of een slachterij als klein dan wel groot wordt aangemerkt.

Veeteelt

Al jaren geldt voor de veeteelt dat van overheidswege wordt getracht de volumes te beheersen. In dit kader gelden de volgende regels die samenhangen met bedrijfsgrootte:

- quota: Ten aanzien van veeteeltbedrijven bestaat een stelsel van dierenrechten (quota) dat grenzen stelt aan het aantal dieren dat voor productie mag worden gehouden. Daarmee tracht men te voorkomen dat er niet meer mest wordt geproduceerd dan gebruikt kan worden bij de teelt van gewassen. Deze quota vergen forse investeringen en is een drijvende kracht achter de schaalvergroting in de veeteelt. De investeringen die nodig zijn voor de quota maken het voor de kleinschalige veehouderij lastig;
- meststoffenwet: In lijn met het voorgaande, bestaan ook drempelwaarden voor de hoeveelheid mest vanaf waar veehouders verplicht zijn een mestboekhouding bij te houden en mestrechten moeten betalen. In de Meststoffenwet is in dit kader ook bepaald hoeveel meststoffen uitgereden mogen worden. Er zijn daarbij drie normen waaraan men zich moet houden: gebruiksnorm dierlijke mest, stikstofgebruiksnorm,

fosfaatgebruiksnorm. Voor mesttransport gelden regels omtrent registratie van ritten en de bemonstering van ladingen. Het vergt substantiële investeringen. Dit zal inhouden dat mensen niet zo snel een bedrijf beginnen in deze sector. Bovendien geldt hier het principe of economy of scales. Je moet een zekere omvang hebben om de investeringen op een redelijke termijn terug te verdienen;

- bloedmonsters varkens: varkenshouders met meer dan 30 varkens die meer dan 25 kilo wegen, moeten bij hun dieren bloedmonsters laten nemen. Het onderzoek moet uitgevoerd worden door een laboratorium dat is erkend door de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE).

(Glas) tuinbouw

Voor de (glas)tuinbouw geldt een aantal voorschriften op basis van het Activiteitenbesluit dat verandert naarmate een bedrijf groter wordt. Eén daarvan betreft de opslag van kunstmeststoffen. De opslag van speciale vaste meststoffen moeten vanaf een hoeveelheid van 250 ton voldoen aan strengere eisen. Beneden deze hoeveelheid moet de opslag alleen voldoen aan de voorschriften voor beveiliging. Een ander heeft betrekking op het lozen van drainwater dat afkomstig is van substraatteelt. Vanaf een bepaald volume moet de teler een recirculatiesysteem en gierwatervoorziening hebben.

Recyclingbedrijven

Recyclingbedrijven hebben – afhankelijk van de stoffen die zij innemen, verwerken en transporteren – te maken met omvattende milieuwetgeving die op veel onderdelen grenswaarden bevatten. De voorschriften zijn doorgaans zeer specifiek en afhankelijk van de vergunningverlener (gemeente of provincie). Welke eisen uit het Activiteitenbesluit gelden, hangt af van het type bedrijf. Er kan sprake zijn van een type B of type C bedrijf. Een type B bedrijf is een bedrijf dat volledig onder het Activiteitenbesluit valt. Een type C bedrijf is een bedrijf dat moet voldoen aan een deel van de eisen in het Activiteitenbesluit en ook nog een omgevingsvergunning milieu nodig heeft.

Tankstations

Voor tankstations gelden minimumafstanden tussen bufferopslag (van bijvoorbeeld aardgas en propaan) en kwetsbare objecten (bijvoorbeeld woonhuizen). Met betrekking tot aardgas zijn de afstanden onder meer ook afhankelijk van de hoeveelheid auto's die per etmaal worden bediend:

- 10 meter als maximaal 300 personenauto's per etmaal worden gevuld;
- 15 meter als meer dan 300 personenauto's per etmaal worden gevuld;
- 20 meter als meer dan 100 autobussen per etmaal worden gevuld.

Ook met betrekking tot de opslagtanks zelf, gelden zwaardere voorschriften naarmate het volume groter is. Bepalingen hierover zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit Milieu.

Vuurwerkopslag en -handel

Voor de opslag van ontplofbare stoffen gelden verschillende bepalingen die zwaarder zijn naarmate de opgeslagen hoeveelheid ontplofbare stof groter is. Er geldt een vergunningplicht voor de volgende opslag conform bijlage 1 van het Besluit omgevingsrecht, Onderdeel C, Categorie 3.6:

- meer dan 25 kg theaternuurwerk, waarbij voor de bepaling van de hoeveelheid vuurwerk wordt uitgegaan van het gewicht van het vuurwerk als zijnde onverpakt vuurwerk;
- meer dan 10.000 kg consumentenvuurwerk, waarbij voor de bepaling van de hoeveelheid vuurwerk wordt uitgegaan van het gewicht van het vuurwerk;

- meer dan 25 kg in beslag genomen vuurwerk met aan consumentenvuurwerk vergelijkbare eigenschappen in een politiebureau;
- meer dan 1 kg zwart kruit;
- meer dan 50 kg rookzwak kruit;
- meer dan 50 kg netto explosieve massa noodsignaal;
- meer dan 250.000 munitiepatronen of hagelpatronen dan wel onderdelen daarvan voor vuurwapens;
- meer dan 250.000 patronen ten behoeve van schiethamers, of
- andere ontplofbare stoffen dan de hierboven genoemde stoffen en anders dan pyrotechnisch speelgoed.

Tot 10.000 kilo aan vuurwerk worden vergunningen verleend door de gemeente, boven dit gewicht ligt vergunningverlening bij de provincie.

Bouw

De opdrachtgever of hoofdaannemer van een voorgenomen bouwproject moet een melding doen aan Inspectie SZW als de geraamde duur van de totstandkoming van het bouwwerk meer dan 30 werkdagen is, én als op de bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd aan het werk zijn. Men moet ook een melding doen als de geraamde duur van de totstandkoming van het bouwwerk meer dan 500 mensdagen is.

Bierbrouwerijen

Voor bier gebrouwen door kleine brouwerijen kan een verlaagd accijnstarief gelden. Of een brouwerij als klein wordt aangemerkt hangt af van de zelfstandigheid van de brouwerij; of deze economisch onafhankelijk is van andere bierbrouwerijen; geen bier onder licentie produceert; in het vorig kalenderjaar niet meer heeft gebrouwen dan 200.000 hectoliter en installaties gebruikt die fysiek losstaan van die van andere bierbrouwerijen.

2.3 Voorgenomen regelgeving

Nationaal gezien zijn 111 wetsvoorstellen in voorbereiding (peildatum: mei 2014). Zie de volgende link:

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetgevingskalender/wetsvoorstellen-in-behandeling?keyword=&chamber-number=&period-from=&period-to=&department=&judicial-areas=&bill-type=wetsvoorstellen-in-behandeling&bill-phase=>

Deze hebben wij bestudeerd, maar geen van de wetsvoorstellen kent verplichtingen die bij groei of krimp van de onderneming leiden tot extra of zwaardere verplichtingen. Wel is het zo dat in het wetsvoorstel Omgevingswet is aangegeven dat dit leidt tot minder vergunningen. Deze wet zal in 2018 in werking treden. Het omgevingsrecht, nu verspreid over 40 sectorale wetten, 117 Algemene Maatregelen van Bestuur en honderden ministeriële regelingen, wordt gebundeld in één nieuwe Omgevingswet.

Daarnaast is het wel zo dat kleine cafés zonder personeel binnenkort ook rookvrij moeten worden. Het kabinet wil met een wijziging van de Tabakswet het roken in kleine cafés verbieden. Het kabinet wil het verbod op 1 juli 2014 laten ingaan, waardoor de huidige vrijstelling zou komen te vervallen. Zie de volgende link:

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/roken/nieuws/2013/07/05/wetsvoorstel-rookverbod-alle-horeca-naar-raad-van-state.html>.

Grote bedrijven, met 50 werknemers of meer, moeten straks verantwoording afleggen over wat de topbestuurders van het bedrijf verdienen ten opzichte van gewone werknemers. Ze worden verplicht de verhouding tussen het salaris van de top en de gewone werknemer voor te leggen aan de Ondernemingsraad. Dit wordt wettelijk vastgelegd en moet leiden tot meer openheid en discussie binnen een onderneming over mogelijk scheve verhoudingen binnen het bedrijf.

Naar Europese Unie bezien komt er mogelijk een "vrouwenquota"⁹. Op 14 november 2012 stelde de Commissie wetgeving voor op grond waarvan 40% van de niet-uitvoerende bestuurders in Europa van het vrouwelijk geslacht moet zijn. Beursgenoteerde ondernemingen moeten in 2020 aan deze norm voldoen, beursgenoteerde overheidsbedrijven in 2018 (zie IP/12/1205 en MEMO/12/860). Dit geldt niet voor het MKB (minder dan 250 werknemers en een jaarlijkse wereldwijde omzet lager dan € 50 miljoen) en niet-beursgenoteerde bedrijven.

Op 29 juni 2013 is de nieuwe EU-Accounting Directive 2013/34/EU gepubliceerd. Deze Richtlijn dient uiterlijk van toepassing te zijn op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2016. Dat zou betekenen uiterlijk van toepassing in 2017. Een aantal belangrijke wijzigingen in relatie tot bedrijfsomvang zijn:

1. de nieuwe grenzen voor kleine rechtspersonen komen op tenminste € 4 miljoen balanstotaal en € 8 miljoen omzet te liggen met een lidstaatoptie om deze grenzen te verhogen tot respectievelijk € 6 miljoen en € 12 miljoen. Het aantal werknemers als derde criterium blijft ongewijzigd (minder dan 50). De grenzen voor middelgrote rechtspersonen belopen respectievelijk € 20 miljoen balanstotaal, € 40 miljoen omzet en 250 werknemers;
2. ook kleine rechtspersonen dienen voorschotten en kredieten aan bestuurders en commissarissen in de jaarrekening te vermelden. Tevens moeten aangegane garantieverplichtingen jegens deze personen worden vermeld;
3. de toelichtingsvereisten voor kleine rechtspersonen zijn sterk gereduceerd. De lidstaten mogen, op enige uitzonderingen na, geen aanvullende toelichtingen meer vereisen. Eén van die uitzonderingen is de vermelding van niet in de balans opgenomen materiële regelingen en transacties met verbonden partijen;
4. de nieuwe bepalingen kennen geen optie om de International Financial Reporting Standards (IFRS) voor het Midden- en Kleinbedrijf toe te passen;
5. grote rechtspersonen en organisaties van openbaar belang, werkzaam in de extractieve industrie (mineralen, olie en aardgas) en bosbouw (houtkap van oerbossen), dienen hun betalingen aan overheden te vermelden, voorzover die per betaling of per contract meer belopen dan € 100.000 (country by country reporting);
6. micro-ondernemingen (micro's) mogen door de lidstaten worden vrijgesteld van de meeste verplichtingen die gelden voor kleine rechtspersonen. Micro's moeten aan twee van de volgende criteria voldoen: balanstotaal niet meer dan € 350.000, netto-omzet niet meer dan € 700.000 en minder dan 10 werknemers. Micro's moeten balansinformatie publiceren, tenzij deze informatie reeds is opgenomen in de aangifte vennootschapsbelasting en door de Belastingdienst aan het Handelsregister wordt doorgegeven.

Met name het laatste punt (de vrijstelling voor micro-ondernemingen van de meeste verplichtingen) kan een substantiële regeldrukvermindering met zich meebrengen. Er is aanvullend onderzoek nodig om de omvang daarvan te bepalen.

⁹ Een dergelijke regeling is er in Nederland al. Zie Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Titel 4, Afdeling 7, o.a. art.166. "Bij een evenwichtige verdeling van de zetels van het bestuur en de raad van commissarissen wordt ten minste 30% van de zetels bezet door vrouwen en ten minste 30% door mannen, voor zover deze zetels worden verdeeld over natuurlijke personen". Waarbij voldaan wordt aan de twee van de drie eisen: Activa groter dan 17,5 € miljoen, omzet groter dan € 35 miljoen, meer dan 250 werknemers.

Daarnaast is er nog een initiatief wetsvoorstel "Geen regels en toezicht voor kleine kredietunies". Kredietunies die voor minder dan 10 miljoen euro leningen uitzetten, hebben in de toekomst geen vergunning nodig. Ook wordt hierop geen toezicht uitgeoefend.

Verder worden er de komende jaren een aantal verplichtingen in het kader van REACH van kracht:

- 1 juni 2015 - De Europese versie van het global harmonisatiesysteem (GHS) wordt van kracht voor preparaten of mengsels.
- 1 juni 2016 - Uiterste datum voor geleidelijke geïntegreerde stoffen waarop het Agentschap ontwerpbesluiten vaststelt voor registratiedossiers die ingediend zijn voor 1 december 2013.
- 1 juni 2018 - Uiterste registratiedatum voor geleidelijk geïntegreerde stoffen in hoeveelheden vanaf 1 ton per jaar.

2.4 Verschillen in toepassingsbereik

Uit de inventarisatie blijkt dat de wetgever de nodige pluriformiteit aanhoudt in het toepassingsbereik van eisen en voorwaarden voor kleinere en grotere bedrijven, terwijl de ratio daarvoor ontbreekt. Er zijn uiteenlopende eenheden te onderscheiden aan de hand waarvan de bedrijfsgrootte wordt bepaald. Zo kan een bedrijf als klein worden opgevat door de Belastingdienst en tegelijk als groot worden bestempeld door de NVWA. Eenheden gerelateerd aan personeel die wij hebben gevonden, zijn:

- aantal werkzame personen;
- aantal werknemers;
- aantal gewerkte uren;
- aantal FTE (parttimers herleid naar fulltime equivalenten);
- aantal medewerkers;
- aantal ingehuurd personeelsleden;
- maximaal 40 uur per week personeel in dienst;
- loonsommen van werknemers.

Het bedrijfsleven zou gebaat zijn bij één keuze voor één begrip, bijvoorbeeld werkzame personen.

Daarnaast is sprake van een diversiteit in het toepassingsbereik bij de volgende aantallen personen, meer dan:

- 10;
- 20;
- 25;
- 50;
- 100;
- 250.

Des te meer grenzen, des te minder overzichtelijk het voor bedrijven is, wanneer zij aan nieuwe en/of zwaardere verplichtingen moeten voldoen. Dit veroorzaakt regeldruk. Een keuze met één grens als onderscheid tussen klein- en groter bedrijfsleven zal inzichtelijker zijn.

Daarnaast zijn er een aantal begrippen die in geld zijn uitgedrukt om de grootte van een bedrijf te duiden, zoals:

- omzet;
- winst;
- balanstotaal.

Dit naar verschillende grootteklassen. Ook hier zou dit ingeperkt kunnen worden tot één kapitaalsbegrip. Een belangrijke stap kan zijn om meer aan te sluiten bij de eenheden van personeel en kapitaalgrenzen naar bedrijfsgrootte vanuit Europese regelgeving in het kader van het Jaarrekeningenrecht (zie ook tabel 2.2).

Daarnaast is er veel pluriformiteit met verschillende verplichtingen naar:

- aantal stuks vee in allerlei soorten:
 - jongvee;
 - vleesrundvee;
 - schapen;
 - geiten;
 - biggenopfok (gespeende biggen);
 - kraamzeugen (incl. biggen tot spenen);
 - guste en dragende zeugen;
 - dekberen;
 - vleesvarkens, opfokberen van circa 25 kg tot 7 maanden;
 - opfokzeugen van circa 25 kg tot eerste dekking;
 - kippen, kalkoenen, eenden en parelhoenders;
 - pelsdieren;
 - konijnen;
 - paarden en pony's;
 - struisvogels;
 - overige landbouwhuisdieren.
- capaciteit van kapitaalgoederen, zoals:
 - schepen;
 - vrachtwagens;
 - machines;
 - visnetten;
 - opslag;
 - overslag;
 - etc.
- emissie in:
 - stikstof;
 - koolstof;
 - mest;
 - afval;
 - etc.
- vloeroppervlakte
- aantal klanten.

Ook hier zou meer gezocht kunnen worden naar eenduidiger termen. Bijvoorbeeld redeneren in aantallen dieren zonder allerlei uitsplitsingen te maken naar allerlei verschillende dieren in soorten en maten.

2.5 Ratio's achter gedifferentieerde regels

Voor het grootste deel van de hier gegeven inventarisatie van regels is min of meer af te leiden wat de ratio is achter een differentiatie in verplichtingen op basis van bedrijfsgrootte. Voor veel verplichtingen geldt dat zij in zwaarte toenemen naarmate de risico's toenemen, bijvoorbeeld veiligheidsrisico's voor werknemers of risico's op milieubelasting. Wij vonden echter ook andere ratio's. We geven hier een overzicht van vier typen van ratio's die uit het overzicht naar voren zijn gekomen.

Bedrijf moet bijdragen naar rato van zijn draagkracht

Deze ratio komt het duidelijkst naar voren in de gedifferentieerde tariefstelling voor de vennootschapsbelasting. Bedrijven met een winst hoger dan € 200.000 betalen het hogere tarief van 25%. Tot € 200.000 geldt een tarief van 20%. Vergelijkbaar is de gedifferentieerde premiegrondslag voor de nieuwe Ziektewet. Werkgevers worden daarmee ook verantwoordelijk voor de uitkeringen en re-integratie van werknemers met een tijdelijk contract wiens contract tijdens de ziekte afliep. De hogere premie die grotere bedrijven moeten betalen, komen deels voort uit de aanname dat zij meer financiële draagkracht hebben.

Bedrijf moet bijdragen naar rato van zijn mogelijkheden

Voor een beperkt aantal regelingen geldt dat het gedifferentieerde regime inhoudt dat het bedrijf wordt aangesproken op zijn mogelijkheden die voortkomen uit een grotere omvang. Dit geldt bijvoorbeeld voor de verantwoordelijkheden die werkgevers erbij hebben gekregen in het kader van de modernisering van de Ziektewet (Bezava). Omdat bij grotere bedrijven wordt verondersteld dat zij meer mogelijkheden hebben om zieke werknemers te herplaatsen of te re-integreren, gelden voor grotere bedrijven hogere premies en meer inspanningsverplichtingen.

Bedrijf moet zorgen dat bedrijfsprocessen en risico's beheersbaar blijven

De meeste differentiaties in regelingen komen voort uit de wens van de overheid om bedrijven ertoe aan te zetten hun bedrijfsprocessen en –risico's beheersbaar te houden. In dit kader vallen veel regelingen die wij vonden in het milieudomein, het domein van arbeidsomstandigheden en dat van personeelszaken. Ook veel branchespecifieke regelingen hebben direct betrekking op beheersbaarheid. Voor de regelingen geldt over het algemeen dat aangenomen wordt dat de span of control van de persoon van de ondernemer bij groei van een bedrijf uiteindelijk tegen grenzen aanloopt en dat hij maatregelen moet nemen om deze span of control te vergroten. Dit geldt bijvoorbeeld zeer expliciet voor de Loodswet (waarbij grote schepen gebruik moeten maken van een loods) en ook voor de plicht om een preventiemedewerker te hebben.

Overheid kan niet alle bedrijven controleren

Voor een beperkt aantal regels is het gedifferentieerde regime direct ingegeven door begrensde mogelijkheden van handhaving en geldt het proportionaliteitsbeginsel. Daarom zal men als toezichthouder op basis van analyses bepalen waar de grootste risico's liggen. Bij sommige verplichtingen zijn dat bij uitstek de grotere bedrijven. Een voorbeeld daarvan is de aanlandinspectie. Omdat een verplichting voor alle vissersschepen zou betekenen dat de ILT in iedere haven inspecteurs paraat moet hebben, geldt de verplichting alleen voor schepen langer dan 11 meter. Het aantal havens dat deze schepen kan ontvangen, is klein en voor de ILT te overzien. Vergelijkbaar is de eis van permanent toezicht (door een inspecteur van NVWA) in grote slachterijen. Het zou teveel handhavingscapaciteit kosten om alle slachterijen onder permanent toezicht te stellen.

2.6 Resumé

Wat de inventarisatie in dit hoofdstuk in de eerste plaats leert, is dat bedrijfsgrootte in regelgeving zeer uiteenlopend wordt opgevat. Het wordt afgelezen aan het aantal mensen in loondienst (Arbodomein), aan bedrijfsresultaat (Belastingdomein), aan het vermogen van inrichtingen (Milieudomein), aantal stuks vee, lengte van schepen tot aan het aantal dagelijkse klanten (tankstations). Deze verscheidenheid maakt het enigszins lastig om aan te geven hoe regelgeving de bedrijfsvoering gaande de groei van een bedrijf verzwakt of belemmert. In de navolgende figuren zetten wij de

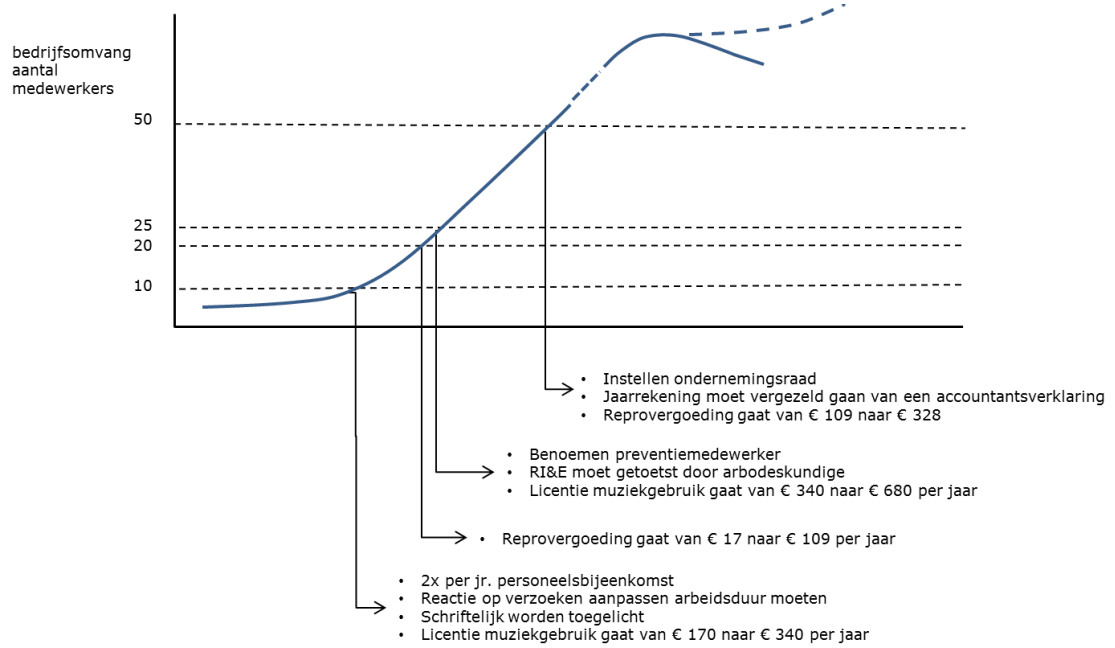
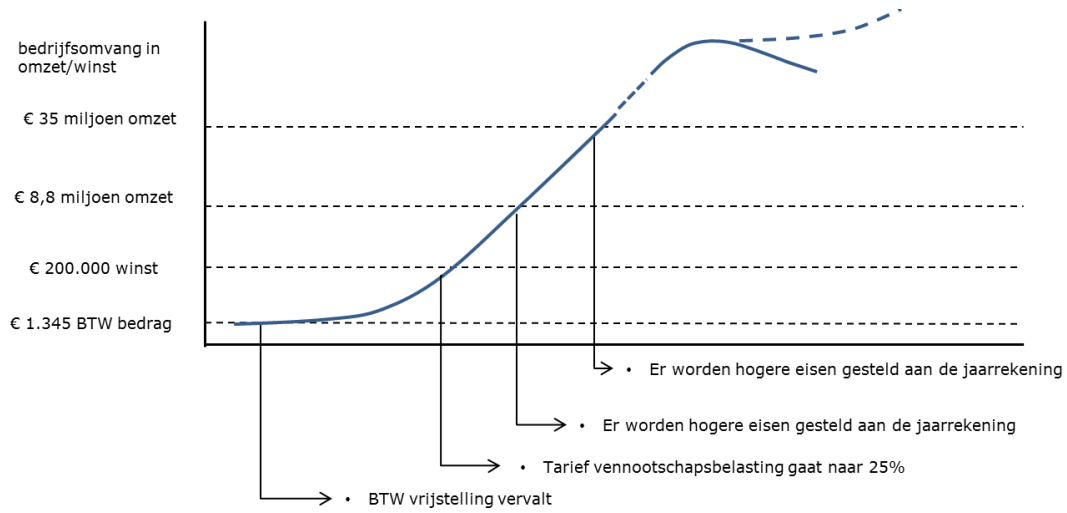
verplichtingen op een rij die stapsgewijs toenemen op momenten dat de personeelsomvang, omzet of winst een bepaalde grens passeert. De verplichtingen zijn weergegeven in de curve van Greiner. De curve geeft op de x-as de bedrijfsontwikkeling weer (van start, initieel succes, consolidatie, doorontwikkeling en verdere groei of neergang) en op de y-as, de bedrijfsomvang.

Deze weergegeven verplichtingen vormen slechts een deel van alle verplichtingen die wij in dit hoofdstuk hebben geïnventariseerd. Buiten beschouwing zijn hier gebleven de diverse milieuregels en branchespecifieke bepalingen.

De enorme variëteit aan grenzen en begrippen gerelateerd aan bedrijfsgrootte roept vragen op, al zal een ondernemer zich veelal laten informeren door zijn intermediair en soms pragmatisch omgaan met de grenzen. Uniformering van grenzen, waaronder het terugdringen van het aantal grenzen en het aantal eenheden aan de hand waarvan grenzen worden bepaald, zou de overzichtelijkheid ten goede komen en daarmee tot minder regeldruk kunnen leiden.

Figuur 2.1 Enkele wettelijke drempels die bij een verandering in bedrijfsomvang gelden

3 Raming kosten regeldruk bij groei/krimp

3.1 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf

Wet- en regelgeving kan bedrijven verplichtingen opleggen die samen hangen met de omvang van een bedrijf. Dergelijke eisen, voorwaarden en drempels kunnen in gehanteerde hoogte / omvang verschillen. Daarbij maken we onderscheid tussen direct en indirect aan de omvang van het bedrijf gekoppelde verplichtingen. Bij direct gekoppelde verplichtingen gaat het om de omvang van verplichtingen gekoppeld aan de omvang van het personeelsbestand, omzet of balanstotaal. Bij indirect gekoppelde verplichtingen gaat het om koppelingen afhankelijk van de omvang van de activiteiten die men als bedrijf uitvoert (omvang van de veestapel, aantal en grootte van schepen, emissieomvang etc.).

In totaal zijn 136 verplichtingen geïnventariseerd die divergeren naar de omvang van het bedrijf. Een gedetailleerd overzicht met kenmerken naar wetgevingsdomeinen, regelingen, criteria, verantwoordelijke departementen en regeldruk is opgenomen in Bijlage 1. Van de 136 verplichtingen zijn er 42 direct gekoppeld aan de omvang van het bedrijf in termen van omvang personeelsbestand en omzet of balanstotaal. De overige 94 zijn indirect gekoppeld aan de omvang van de activiteiten van een bedrijf. Zie tabel 3.1.

tabel 3.1 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf

<i>Verplichtingen gekoppeld aan omvang bedrijf</i>	<i>Aantal</i>
<i>Direct gekoppeld aan omvang bedrijf</i>	<i>42</i>
• Generiek	29
• Sectorspecifiek	13
<i>Indirect gekoppeld aan omvang bedrijf</i>	<i>94</i>
• Generiek	12
• Sectorspecifiek	82
<i>Totaal gekoppeld aan omvang bedrijf</i>	<i>136</i>
• Generiek	41
• Sectorspecifiek	95

Bron: Panteia, 2014

De 136 verplichtingen kunnen ook ingedeeld worden naar verplichtingen die voor alle bedrijfssectoren bedoeld zijn (generiek) en verplichtingen die voor één of een beperkt aantal sectoren zijn ingesteld (sectorspecifiek). Zo zijn er 41 generieke verplichtingen en 95 sectorspecifieke verplichtingen. Het merendeel van de generieke verplichtingen is direct gekoppeld aan de omvang van het bedrijf (bijna 71%), terwijl de sectorspecifieke verplichtingen veelal indirect samenhangen met de omvang van de activiteiten van een bedrijf (ruim 86%).

Naar domein bezien behoren 59 verplichtingen tot het domein van Milieu, gevolgd door dat van het CBS (23 maal) en veiligheid (19 maal). Zie tabel 3.2.

tabel 3.2 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf ingedeeld naar domein

<i>Domein</i>	<i>Aantal</i>
Milieu	59
CBS	23
Veiligheid	19
Belastingplicht	13
Financieel toezicht	9
Personeelszaken	5
Consument en Markt	5
Arbeidsomstandigheden	3
Totaal	136

Bron: Panteia, 2014

Naar departement bekeken behoren 60 verplichtingen tot de verantwoordelijkheid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (zie tabel 3.3). Dit is een groot aantal, omdat veel verplichtingen voortkomen uit het Activiteitenbesluit die bedrijfstakspecifiek zijn en omdat het ministerie verantwoordelijk is voor regelgeving die specifiek is voor zeevaart, binnenvaart, luchtvaart, wegvervoer en spoor. Verder vallen 43 verplichtingen onder het ministerie van Economische Zaken. Daarin zijn 23 enquêtes van het CBS betrokken, het gaat hier overigens uitsluitend om verplichte enquêtes.

tabel 3.3 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf naar verantwoordelijk departement

<i>Verantwoordelijk departement</i>	<i>Aantal</i>
Ministerie van Infrastructuur en Milieu	60
Ministerie van Economische Zaken	43
Ministerie van Financiën	16
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	10
Ministerie van Veiligheid en Justitie	5
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	1
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	1
Totaal	136

Bron: Panteia, 2014

Van het aantal verplichtingen divergerend naar omvang van het bedrijf is bijna 76% een verplichting vanuit de Europese Unie, daarna volgt het aandeel van puur nationale verplichtingen (21%) en een beperkt aandeel op basis van internationale verdragen (3%). Zie tabel 3.4.

tabel 3.4 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf naar wettelijke oorsprong

<i>Wettelijke oorsprong</i>	<i>Aantal</i>
Europese Unie	103
Nederlands	29
Internationaal	4
Totaal	136

Bron: Panteia, 2014

Van het aantal verplichtingen divergerend naar omvang van het bedrijf is bij groei / krimp ruim 85% een nieuwe verplichting. Het overig deel is voor de helft een bestaande verplichting, maar zwaarder of een verplichting met verschil in impact. Zie tabel 3.5. Hierna volgt een nadere toelichting op deze categorisering. Een "nieuwe verplichting" wil zeggen: er komt een verplichting bij naarmate men groeit (bijvoorbeeld in de kleine verplichting van het jaarrekeningenrecht is geen accountantscontrole verplicht. In de middelgrote en grote verplichting is dat wel het geval). Een "bestaande verplichting, maar zwaarder" betekent dat men de verplichting al had, maar dat deze nu meer belastend wordt (bijvoorbeeld: medezeggenschap in het kader van de Wet op de Ondernemingsraden is voor kleinere bedrijven in de vorm van een personeelsraad/-vertegenwoordiging en voor grotere bedrijven via een ondernemingsraad). "Verplichting met verschil in impact" wil zeggen dat men eerst moet uitrekenen onder welke verplichting men qua omvang valt en dat op basis daarvan er een kleinere of grotere financiële impact uit voortvloeit (bijvoorbeeld bij zelfstandigenaftrek eerst aan de hand van gewerkte uren bepalen of men wel of niet in aanmerking komt voor zelfstandigenaftrek).

tabel 3.5 Aantal verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf naar type verplichting bij groei/krimp

<i>Type verplichting</i>	<i>Aantal</i>
Nieuwe verplichting	116
Bestaande verplichting, maar zwaarder	9
Verplichting met verschil in impact	11
Totaal	136

Bron: Panteia, 2014

3.2 Regeldruk van verplichtingen divergerend naar omvang bedrijf

3.2.1 Berekeningswijze regeldruk

De regeldruk van verplichtingen **direct** gekoppeld aan de omvang van het bedrijf in termen van omvang personeelsbestand en omzet of balanstotaal is berekend aan de hand van de systematiek van het Standaardkostenmodel. Deze kwantificering is uitgevoerd op basis van gegevens die al bekend zijn, bijvoorbeeld omdat zij reeds zijn uitgevraagd met de nulmeting administratieve lasten of via ander beschikbaar onderzoek. Voor zover data niet voorhanden is, is op basis van een schatting van het betrokken aantal bedrijven op basis van CBS-bronnen en een raming van de tijdbesteding op basis van het Classificatiesysteem Administratieve Handelingen (CASH) een berekening gemaakt van de nalevingskosten. CASH is een eigen database van Panteia waarin de tijdsbesteding van verschillende zwaarten van administratieve handelingen gekoppeld aan verplichtingen is opgenomen. De regeldruk per verplichting is berekend per transitiegrens en vervolgens getotaliseerd per

verplichting. Bijvoorbeeld is de regeldruk op basis van Jaarrekeningenrecht berekend voor de kleine, middelgrote en grote verplichting en daarna getotaliseerd. In tabel 3.6 zijn de verplichtingen opgenomen en ingedeeld naar klassen van regeldruk.

De regeldruk van verplichtingen **indirect** gekoppeld aan de omvang van het bedrijf in termen van omvang en soort activiteiten is lastiger te berekenen, omdat het hier vaker gaat om inhoudelijke nalevingskosten waarvoor geen integrale nulmeting beschikbaar is¹⁰. Om toch enig zicht te hebben op de omvang van de regeldruk bij de betreffende indirecte verplichtingen is gewerkt met een robuuste indeling in categorieën regeldruk, namelijk getotaliseerde regeldruk in orde van grootte waarvoor een schatting is gemaakt:

- tot € 100.000
- € 100.000 tot € 1.000.000
- € 1.000.000 tot € 10.000.000
- € 10.000.000 tot € 100.000.000
- meer dan € 100.000.000

Om toch een indicatie te verkrijgen van de regeldruk voor deze indirecte verplichtingen zijn de aantallen verplichtingen per bovengenoemde klassen vermenigvuldigd met de klassenmidden van de regeldruk en opgeteld naar een totaal aan regeldruk voor deze indirecte verplichtingen (zie tabel 3.7).

Daarnaast is er nog regeldruk die te maken heeft met de uiteenlopende eenheden in het toepassingsbereik naar bedrijfsgrootte. Gerelateerd aan personeel komen een tiental verschillende eenheden voor. Daarnaast is sprake van een diversiteit in het toepassingsbereik bij aantallen personen als: meer dan 10, 20, 25, 50, 100 en 250. Verder is een aantal drempels uitgedrukt in verschillende begrippen in geld of branchespecifieke termen. De regeldruk die specifiek te maken heeft met verschillen in toepassingsbereik is moeilijk te berekenen. Die regeldruk heeft te maken met de tijd die besteed wordt aan kennisname van wet- en regelgeving en kosten van informatievoorziening door adviseurs. Het gaat dan niet om de totale tijdsbesteding en kosten daarvan, maar om het specifieke aandachtspunt en beperkte deel dat men mogelijk bij groei in een ander toepassingsbereik valt in één jaar vergeleken met een ander jaar. Het aantal verplichtingen waar een verschil in toepassingsbereik is, is ook maar een fractie van het totaal aantal verplichtingen dat op het bedrijfsleven rust. Daarmee is de regeldruk door verschillen in toepassingsbereik beperkt op dit specifieke punt en zal zich voor bedrijven die zich net rond de toepassingsgrenzen bevinden macro gezien liggen in een range van € 2 tot 5 miljoen.

3.2.2 Regeldruk en verplichtingen direct gekoppeld aan de omvang van het bedrijf

De regeldruk van de 42 verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf is berekend op circa 1,5 miljard euro. Zie tabel 3.6. Opvallend is dat vijf verplichtingen in totaal 1,39 miljard euro ofwel ruim 92% van deze regeldruk veroorzaken. Het gaat om een aantal verplichtingen in het Jaarrekeningenrecht (vereisten en deponering jaarrekening), de Wet op de Ondernemingsraden (personeelsvertegenwoordiging en ondernemingsraad) en de Wet op de Omzetbelasting.

De drie verplichtingen in de categorie 10 tot 100 miljoen euro regeldruk zijn de preventiemedewerker, het urencriterium in de Inkomstenbelasting en het cliëntenonderzoek financiële dienstverlening.

¹⁰ Bijvoorbeeld nalevingskosten als gevolg van veiligheidsvoorschriften waarvoor voorzieningen moeten worden getroffen bij een bepaalde hoeveelheid stoffen, uitrustingsisen van schepen met een bepaalde grootte etc.

tabel 3.6 Regeldruk verplichtingen direct gekoppeld aan de omvang van het bedrijf

Klassen van regeldruk	Aantal verplichtingen	Gemiddelde regeldruk	Regeldruk per klasse
		per verplichting	
		in duizenden euro's	in miljoenen euro's
Kleiner dan € 100.000	12	63	0,8
€ 100.000 tot € 1.000.000	11	380	4,2
€ 1.000.000 tot € 10.000.000	11	3.400	37,7
€ 10.000.000 tot € 100.000.000	4	21.200	84,9
€ 100.000.000 of meer	4	344.500	1.378,1
Totaal	42	35.800	1.505,6

Bron: Panteia, 2014

3.2.3 Regeldruk verplichtingen indirect gekoppeld aan de omvang van het bedrijf

De regeldruk van de 94 verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf, is berekend op circa 0,5 miljard euro. Acht verplichtingen zijn verantwoordelijk voor ruim 87% van deze regeldruk. Het gaat om vijf verplichtingen op basis van de Registration, Evaluation and Authorisation of CHemicals (REACH) en verplichtingen rondom het binnenloodsen van schepen, opleidingen voor chauffeurs en de digitale tachograaf.

tabel 3.7 Regeldruk verplichtingen indirect gekoppeld aan de omvang van het bedrijf

Klassen van regeldruk	Aantal verplichtingen	Klassenmidden	Regeldruk per klasse
		regeldruk	
		in duizenden euro's	in miljoenen euro's
Kleiner dan € 100.000	18	50	0,9
€ 100.000 tot € 1.000.000	63	550	34,7
€ 1.000.000 tot € 10.000.000	5	5.500	27,5
€ 10.000.000 tot € 100.000.000	8	55.000	440,0
€ 100.000.000 of meer	0	-	0
Totaal	94	-	503,1

Bron: Panteia, 2014

3.3 Berekening indicatie besparingspotentie regeldruk

3.3.1 Berekeningswijze indicatie besparingspotentie regeldruk

De berekening van een indicatie van het besparingspotentieel is tentatief. Dat heeft verschillende redenen. In de eerste plaats heeft 76% van het aantal verplichtingen een oorsprong in EU-regelgeving. Dat betekent dat Nederland niet zelfstandig verandering kan aanbrengen in drempels en/of andere transitiegrenzen, behalve als sprake is van nationale koppen. Ten tweede is de berekening van de regeldruk bij de verplichtingen met een indirecte koppeling aan de omvang van bedrijven alleen naar globale klassen berekend. Ten derde geeft onze berekening alleen de elasticiteit aan onder de fictieve aanname dat de helft van de bedrijven terugvalt naar een lichtere verplichting. Een voorbeeld: Bij het Jaarrekeningenrecht gelden drie zwaarten van verplichtingen naar omvang. Wij zijn ervan uitgegaan dat de grenzen dusdanig worden opgeschoven dat de helft van de bedrijven in de zwaarste verplichting terugvalt in de

middel zwaarste verplichting en de helft van de bedrijven in de middel zwaarste verplichting terugvalt naar de lichtste verplichting. Samenvattend hebben wij bij alle verplichtingen deze systematiek gevolgd, waarbij bedrijven van een hogere transitiegrens terugvallen naar een lagere transitiegrens. Een ander voorbeeld: indien er een vrijstellingsgrens is, dan veronderstellen wij dat de helft van de bedrijven die niet onder de vrijstellingsgrens valt dat bij het optrekken van de vrijstellingsgrens wel doet. Wij hebben daarvoor gekozen omdat anders voor elk van de 136 verplichtingen een beslissing zou moeten worden genomen met hoeveel werknemers, euro's, m2, m3 grenzen naar boven zouden moeten worden gesteld.

Een concrete mogelijkheid die zich in dit verband op korte termijn wel aandient betreft implementatie van de EU Accounting Directive. Zoals eerder in dit rapport aan de orde kwam kunnen in 2017 micro-ondernemingen vrijgesteld worden van de meeste verplichtingen in het Jaarrekeningenrecht, waardoor een substantiële regeldrukvermindering kan worden gerealiseerd. Er is aanvullend onderzoek nodig om de omvang daarvan te bepalen. Micro-ondernemingen (micro's) mogen door de lidstaten worden vrijgesteld van de meeste verplichtingen die gelden voor kleine rechtspersonen. Micro's moeten aan twee van de volgende criteria voldoen: balanstotaal niet meer dan € 350.000, netto-omzet niet meer dan € 700.000 en minder dan 10 werknemers.

Een indicatie van de besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen direct en indirect divergerend aan de omvang van het bedrijf is weergegeven in paragrafen 3.3.2 respectievelijk 3.3.3 is aangegeven.

Daarnaast is er nog regeldruk die te maken heeft met de uiteenlopende eenheden in het toepassingsbereik naar bedrijfsgrootte. Uniformering van het toepassingsbereik zal een besparing van regeldruk op kunnen leveren, maar wij verwachten dat dit een beperkt effect op de totale regeldruk zou kunnen hebben in orde van grootte van één tot enkele miljoenen euro's. Deze gedachte wordt gevoed doordat bij regelgeving afhankelijk van de personeelsgrootte 90% van het aantal bedrijven geen of minder dan vijf werknemers in dienst heeft. Voor hen is het dan meteen duidelijk welke regelgeving van toepassing is als dat van het aantal personen afhankelijk is. Verder geldt voor de rest van het bedrijfsleven dat er wel winst te behalen is, maar dan alleen voor dat deel van het bedrijfsleven dat zich direct rondom de grenzen van het toepassingsbereik bevindt. Dit zelfde is het geval bij kapitaalgerelateerde regelgeving. Ook daar geldt dat voor een groot deel van het bedrijfsleven meteen duidelijk is dat men onder de laagste grens blijft en zijn er wel mogelijkheden voor regeldrukreductiewinst daarboven.

3.3.2 Indicatie besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen direct gekoppeld aan de omvang van het bedrijf

De besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf, is berekend op ruim € 400 miljoen ofwel een besparing met 27%. Zie voor een nadere differentiatie en opbouw van deze besparing in Bijlage 1.

3.3.3 Indicatie besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen indirect gekoppeld aan de omvang van het bedrijf

De besparingspotentie regeldruk bij verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf is berekend op ruim € 226 miljoen ofwel een besparing met 45%. Vergelijk het verschil tussen de tabellen 3.7 en 3.8.

tabel 3.8 Regeldruk verplichtingen indirect gekoppeld aan de omvang van het bedrijf indien de helft van de bedrijven bij een transitiegrens een niveau terugvalt in een lichtere verplichting

<i>Klassen van regeldruk</i>	<i>Aantal verplichtingen</i>	<i>Klassenmidden regeldruk</i>	<i>Regeldruk per klasse</i>
		in duizenden euro's	in miljoenen euro's
Kleiner dan € 100.000	49,5	50	2,5
€ 100.000 tot € 1.000.000	34,0	550	18,7
€ 1.000.000 tot € 10.000.000	6,5	5.500	35,8
€ 10.000.000 tot € 100.000.000	4,0	55.000	220,0
€ 100.000.000 of meer	0	-	0
Totaal	94	-	277,0

Bron: Panteia, 2014

4 Percepties van regeldruk bij groei of krimp

4.1 Ondernemers aan het woord

Ondernemers worden in hun beleving vaak door twee zaken gehinderd: door hun bank en door de overheid. Het zijn de instanties die de autonomie aan banden leggen omdat zij voor een belangrijk deel het speelveld van de ondernemer bepalen en op gezette tijden de ondernemer ook ter verantwoording roepen. Ook veel ondernemers die wij in het kader van dit onderzoek spraken, stelden de rol van beide instanties aan de orde. In het kader van onze vraagstelling hebben wij ons geconcentreerd op belemmeringen van overheidswege, en hebben doorgevraagd naar specifieke regels die de ondernemers bij hun bedrijfsontwikkeling voelden. In eerste instantie hebben de ondernemers in de gesprekken zelf de gelegenheid gekregen aan te geven welke regels het meest knelden, ongeacht of in die regels een onderscheid werd gemaakt tussen grotere en kleinere bedrijven. In het tweede deel van het gesprek is vervolgens de inventarisatie van regels nagelopen die wij in het tweede hoofdstuk presenteerden (die dus wel een onderscheid maken op basis van bedrijfsgrootte).

De ondernemers die hebben deelgenomen aan het onderzoek hebben in de afgelopen tien jaar allen een groei doorgemaakt. Hoewel wij bedrijfsgroei in dit onderzoek breder hebben opgevat, hebben wij bedrijven geselecteerd op groei van het personeelsbestand. Wat inhoudt dat de geselecteerde bedrijven tien jaar geleden minder personeel in dienst hadden dan op dit moment. Voor een groot deel van deze bedrijven geldt echter dat zij hun top twee tot drie jaar geleden hadden en dat het personeelsbestand sindsdien wat is teruggelopen, voornamelijk vanwege de huidige economische situatie. Deze ontwikkeling gaf ons de gelegenheid om in het gesprek ook in te gaan op de institutionele belemmeringen en regeldruk die direct voortkomt uit bedrijfskrimp.

Twee criteria zijn leidend geweest bij de samenstelling van onze steekproef, naast groeiende bedrijven hebben wij de groep zodanig geselecteerd dat verschillende sectoren vertegenwoordigd zijn. Tabel 4.1 geeft een overzicht van de samenstelling van de groep ondernemers met wie wij spraken.

tabel 4.1 Samenstelling groep ondervraagde bedrijven

<i>Sector</i>	<i>Aantal</i>
Landbouw	2
Industrie, nutsbedrijven, delfstoffenwinning	6
Bouw	3
Groot- en detailhandel	3
Vervoer en opslag	5
Horeca	1
Zakelijke dienstverlening (inclusief financiële instellingen)	14
Gezondheids- en welzijnszorg	3
Totaal	37

4.2 De meest genoemde belemmeringen

Voor veruit de meeste ondernemers geldt dat wetgeving pas wordt gevoeld wanneer daar handelingen voor verricht moeten worden die bedrijven anders niet zouden verrichten. Het zijn voorgeschreven handelingen die niet direct voortkomen uit de bedrijfsvoering, zoals ondernemers die voor zichzelf hebben opgezet of die zij voor hun bedrijf nodig achten. Zij moeten er expliciet bij stil staan waardoor het hen extra moeite kost. In dit kader ontstaat het beeld van een ondernemer die zijn aandacht moet verdelen over uiteenlopende zaken die van belang zijn voor de bedrijfsoperatie (zoals zaken die personeel, klanten, kwaliteit producten en diensten en financieel management aangaan) en daarnaast ook nog dingen moet doen die niet zo zeer functioneel zijn, maar wel verplicht en daardoor als belemmerend en hinderlijk worden ervaren. De belemmerende regels die genoemd worden, hebben overigens lang niet allemaal een wettelijke basis. In nogal wat gevallen bleken ergernissen en gepercipieerde belemmeringen te liggen in werkvoorschriften, certificering, beroepsvoorschriften en kwaliteitsmanagementsystemen die niet door de overheid, maar door een branche- of beroepsvereniging op basis van zelfregulering zijn vastgesteld of dienen om zich te kunnen onderscheiden van niet-leden.

Ondernemers noemden aan het begin van het gesprek meestal uit zichzelf al een aantal zaken (waaronder bepaalde wetten) die hen in de bedrijfsontwikkeling hadden belemmerd. In figuur 4.1 tonen wij de woorden en begrippen die daarbij regelmatig terugkwamen.

Figuur 4.1 Steekwoorden uit antwoorden op de vraag welke belemmeringen ondernemers voelden in hun bedrijfsgroei

Personeelszaken, ontslagbescherming

Het meest genoemd is het arbeidsrecht en de daarin opgenomen bepalingen omtrent ontslagbescherming. Veel ondernemers geven aan hierdoor terughoudender te zijn met het aannemen van nieuw personeel. Het zou hun bedrijf minder flexibel maken: 'Groei gebeurt hier altijd met groeispurts die worden afgewisseld met groeidips. Een deel van het personeel dat we voor een groeispurt aantrekken, zal ook weer moeten afvloeien, anders leidt het onvermijdelijk tot overcapaciteit'. De meeste ondernemers bieden nieuwe werknemers daarom vrijwel nooit meteen een aanstelling voor

onbepaalde tijd aan. De meesten maken gebruik van de mogelijkheid om een tijdelijk contract maximaal twee keer te verlengen. De voorstellen van SZW om doorstroom van een tijdelijke naar een vaste aanstelling te stimuleren, worden door veel ondernemers als extra belemmering gezien.

Personeelszaken, Wet BeZaVa

Een tweede wet die veel werd genoemd, is de Wet beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters (Wet BeZaVa). Hoewel geen van onze respondenten deze wet bij naam kon noemen, waren de meesten wel (enigszins) bekend met de inhoud ervan en dan met name met de uitbreiding van hun verantwoordelijkheden jegens zieke werknemers die niet meer in loondienst zijn. Geen van de respondenten heeft al concreet ervaring gehad met de praktische uitwerking van de wet, wel geven zij op voorhand aan het niet eens te zijn met de uitbreiding van hun verantwoordelijkheden. Het versterkt bij de meeste het gevoel dat men terughoudend moet zijn met het aannemen van nieuw personeel.

Arbeidsomstandigheden

De verantwoordelijkheden die werkgevers bij wet hebben gekregen voor een veilige werkomgeving, vergen veel aandacht. Dit geldt in het bijzonder voor bedrijven met fysieke bedrijfsprocessen zoals bouwbedrijven en de maakindustrie. Daar waar zakelijke dienstverleners kunnen volstaan met het opstellen van een plan (zoals een RI&E), moeten bedrijven met fysieke processen vooral ook veel aandacht besteden aan het toezicht op naleving. Een bouwbedrijf merkte in dit verband op: "Voor de arbeidsinspectie is een bouwplaats altijd kassa, als ik er twintig man heb lopen is er altijd wel één die zijn helm niet opheeft of is er altijd wel iemand die een ladder verkeerd heeft neergezet. Toen ik nog vijf man had lopen, had ik daar beter zicht op."

Kwaliteitsmanagement

Door veel ondernemers werd de 'algehele bureaucratistische rompslomp en regeltjes' genoemd als belangrijkste belemmering bij groei. De stelligheid waarmee dit naar voren werd gebracht, stond meestal in contrast met de moeite die men vervolgens had om het te preciseren. Vaak kon men niet de concrete regels noemen en voor zover men dit wel kon, kwam men vaak uit bij voorschriften die in het kader van certificeringssystemen of beroepsafspraken zijn opgelegd. Hierbij moet worden opgemerkt dat in specifieke branches door inspectiediensten wel degelijk wordt gekeken naar certificering. Dit geldt bijvoorbeeld voor de voedselverwerkende industrie en horecabedrijven waar NVWA-inspecteurs altijd nagaan of er een HACCP-certificaat is afgegeven.

4.3 Branchespecifieke percepties

Uit de gesprekken met ondernemers hebben wij tussen branches duidelijke verschillen gevonden in de mate waarin bedrijven zich in hun groei belemmerd voelen door wetgeving. Over het algemeen geldt dat de belemmeringen het sterkst worden ervaren in bedrijven met fysieke bedrijfsprocessen zoals de bouw en de industrie. Voorts leven sterke percepties van belemmeringen bij bedrijven die onder een bijzonder regime vallen of die te maken hebben specifieke inspecties. Dit geldt bijvoorbeeld voor veeteeltbedrijven in het kader van mestwetgeving en wetgeving ten behoeve van dierenwelzijn en voor bedrijven in de transport en logistieke dienstverlening, waar de rijtijdenwet een groot beroep doet op de discipline van chauffeurs en het toezicht door de directie.

Landbouw

De landbouw en dan met name de veehouderij onderscheidt zich sterk van andere sectoren, omdat individuele bedrijven door wetgeving juist tot schaalvergroting (groei) worden gedwongen. De voorwaarden die aan het bedrijfsmatig houden van dieren worden gesteld, vergen investeringen die voor bedrijven met een beperkte omvang niet zijn op te brengen. Dit geldt in het bijzonder voor investeringen die gedaan moeten worden voor de aankoop van melkquota in de melkveehouderij.

Industrie

Van alle branches wordt de maakindustrie in haar groei het sterkst belemmerd door wetgeving. Het gaat onder meer om machinebouwers, chemische bedrijven, rederijen, metaalbouwbedrijven en recyclingbedrijven. Op meerdere vlakken zijn bedrijfsprocessen van deze bedrijven gebonden aan maxima. Deze zijn tot op detail als voorwaarden vastgelegd in milieuvergunningen. Zo zijn er grenzen gesteld aan uitstoot (stikstof en koolstof), geuroverlast, geluid, overslagcapaciteit en opslag. Geen industrieel bedrijf kan zonder meer groeien. Milieuvergunningen staan snel in de weg en het kost doorgaans veel tijd, moeite en investeringen om de vergunning 'mee te laten groeien' met het bedrijf.

Bouw

Van alle voorwaarden waaraan bouwbedrijven moeten voldoen, zijn het vooral de voorwaarden met betrekking tot arbeidsomstandigheden die voor ondernemers het meest voelbaar zijn. Voor het werken in de bouw gelden niet alleen veel specifieke eisen, die op elk moment van een werkdag oplettendheid vereisen van alle werknemers, er geldt ook een strenge handhaving. De kans dat een bouwplaats door de Inspectie SZW wordt bezocht, is reëel (dit wordt althans zo ervaren) en volgens de ondernemers ziet de inspectie overtredingen niet snel door de vingers. Het beeld dat uit de interviews naar voren komt, is dat alle regels als een soort van zwaard van Damocles boven iedere bouwplaats hangen. Ondanks oplettendheid is er altijd wel een werknemer die in de fout gaat. Voor bouwbedrijven geldt dat zij niet zozeer worden belemmerd door een toename van regels naarmate het bedrijf groeit, maar veeleer een lastiger beheersbaarheid. Hoe groter het bedrijf – hoe meer werknemers- hoe lastiger het is om iedereen aan te spreken en te controleren.

Vervoer en opslag

In de gesprekken met transport- en logistieke dienstverleners worden met name twee regelingen genoemd die als belemmerend worden ervaren, niet zozeer omdat zij zwaarder worden naarmate een bedrijf groeit, maar veeleer omdat toezicht op naleving lastiger wordt naarmate een bedrijf groter is. Deze wetten zijn het Arbeidstijdenbesluit Vervoer en de Wet Wegvervoer Goederen. Het eerste stelt voorwaarden aan de rij- en rusttijden, de tweede stelt maximale waarden ten aanzien van het gewicht van vrachtwagens en de belasting van assen. Deze bepalingen zorgen voor veel bedrijven voor een standaardkostenpost, het is zeer lastig om boetes te voorkomen met name voor grotere bedrijven.

Zakelijke dienstverlening

In vergelijking met andere sectoren zijn bedrijven in de zakelijke dienstverlening het mildst in hun oordeel over wetgeving en de mate waarin het bedrijfsgroei in de weg staat. Geen van de respondenten geeft aan dat wetgeving de groei van hun bedrijf werkelijk in de weg heeft gezeten. Er zijn hooguit zaken waaraan men zich ergert. Dit geldt bijvoorbeeld voor het ontslagrecht. Een ondernemer merkte in dit kader op 'Ik word niet zozeer belemmerd in mijn groei maar eerder in mijn krimp. Personeel aannemen is geen probleem, het is wel heel lastig om er weer van af te komen'. De

dossieropbouw die nodig is om niet goed functionerend personeel te kunnen ontslaan, wordt als zeer belastend ervaren. Voor vrijwel alle bedrijven die wij spraken, geldt dat zij gebruik maken van de mogelijkheid om nieuw personeel eerst een tijdelijke aanstelling te geven en deze aanstelling twee maal te verlengen. De meeste respondenten geven aan dat hiermee de inflexibiliteit van het ontslagrecht enigszins wordt verzacht. De voornemens om doorstroom van tijdelijke contracten naar vaste contracten te bevorderen door het aantal toegestane verlengingen te beperken wordt in dit kader onwenselijk geacht.

In de zakelijke dienstverlening is er tenminste één bedrijfstak die zich met betrekking tot percepties van wettelijke belemmeringen onderscheidt, dat is de uitzendbranche. De twee bureaus die wij spraken gaven beiden aan dat zij veel inspanningen moeten doen om identiteitsfraude te voorkomen. Beide bureaus werkten veel met buitenlands personeel waarvan voortdurend moet worden vastgesteld of de werknemer werkelijk is wie hij zegt te zijn en of deze wel beschikt over een werkvergunning. De verantwoordelijkheid die een uitzendbureau in dit kader krijgt weegt zwaar en vergt veel inspanningen, met name als het personeelsbestand groeit.

4.4 Regeldrukpercepties die voortkomen uit geïnventariseerde regels

Veel regels die wij in het tweede hoofdstuk hebben geïnventariseerd en vervolgens in het derde hoofdstuk hebben gekwantificeerd, spelen in de beleving van ondernemers een beperkte rol. Voor de meeste bepalingen geldt dat zij bedrijfsgroei niet in de weg hebben gestaan. Hierna worden vier categorieën onderscheiden:

- regels, die een ondergeschikte rol spelen of die men onvoldoende kent;
- regels, die men kent en naleeft, maar niet als belastend worden gevoeld;
- regels, die worden gevoeld maar die groei uiteindelijk niet belemmeren;
- regels die groei belemmeren.

Regels die een ondergeschikte rol spelen of die men onvoldoende kent

Een aantal regels speelt een ondergeschikte rol in de groei en ontwikkeling van bedrijven. Het zijn regels die tijdens het gesprek niet bij de ondernemer spontaan opkwamen. Veelal kende de ondernemers de regels niet eens. Dit geldt het sterkst voor het reproprecht en de muzieklicenties. Een paar ondernemers antwoorden in dit verband 'sorry, ik weet het niet, ik zou dat bij de financiële administratie moeten navragen'. Hetzelfde geldt voor de plicht om mee te werken met CBS-onderzoek. Voor zover onze respondenten daar mee te maken hebben gehad namen ze er een onverschillige houding in aan. Andere regels die een ondergeschikte rol spelen zijn de plicht om een verzoek van een werknemer voor de aanpassing van arbeidsduur schriftelijk te beantwoorden (vanaf 10 werknemers) en de plicht om ten minste twee maal per jaar een personeelsbijeenkomst te houden (vanaf 10 werknemers). Ten aanzien van de laatste regel geldt dat de meeste ondervraagde bedrijven deze regel spontaan naleven.

Regels die men kent en naleeft, maar die niet als belastend worden gevoeld

Dit geldt voornamelijk voor de door ons geïnventariseerde regels in het belastingdomein. Alle ondernemers waren bekend met het Jaarrekeningenrecht, tegelijkertijd was er geen enkele ondernemer die het belastend vond. Aan de verplichting werd gemakkelijk voldaan door het 'mee te laten lopen in het financiële' proces. 'Onze accountant doet dat, we hebben er geen omkijken naar', aldus een van onze respondenten. Hetzelfde lijkt op te gaan voor het deponeren van de jaarrekening bij de Kamer van Koophandel.

Regels die worden gevoeld maar die groei uiteindelijk niet belemmeren

Een aantal regels houdt niet zozeer een belemmering in, maar wordt wel gevoeld. Men is zich bewust van de regel en voelt zich verplicht om er iets mee te doen. Dit geldt voor de meeste regels die wij inventariseerden in het domein van de arbeidsomstandigheden. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen bedrijven met reële risico's en bedrijven met beperkte risico's. Bedrijven uit de eerste categorie voelen niet alleen de plicht om zich in te spannen om een plan te maken en een preventiemedewerker aan te stellen, zij moeten ook actief toezien op de naleving van de plannen. Voor bedrijven uit de tweede categorie zijn de regels vooral belastend, omdat zij niet altijd het nut ervan inzien.

Ook de plicht om een OR in te stellen op het moment dat het aantal werknemers de 50 overschrijdt wordt gevoeld, al geven opvallend veel door ons ondervraagde ondernemers geen gehoor aan de plicht. Op basis van de gesprekken maken wij op dat de ondernemer op dit vlak pas stappen zet op het moment dat zijn personeel daar op aandringt. Het lijkt erop dat het initiatief tot het opzetten van een OR vaak door het personeel wordt genomen en dat zij het met de Wet op de ondernemingsraden vervolgens bij de werkgever afdwingen. Geen van de respondenten gaf aan dat de OR de bedrijfsgroei belemmerde, wel kost het de nodige personeelscapaciteit en training. Een respondent merkte op dat daarnaast het besluitvormingsproces wat zwaarder wordt, je moet toch een paar extra stappen zetten, omdat de OR betrokken moet worden.

Ten slotte valt de Wet BeZaVa in deze categorie, al hebben ondernemers niet zozeer moeite met de gedifferentieerde premiegrondslag (grotere bedrijven zijn duurder uit dan kleinere) maar veeleer met de extra verantwoordelijkheden die zij ermee toebedeeld hebben gekregen ten aanzien van flexwerkers.

Regels die groei belemmeren

Geen van de *generieke* regels uit het tweede hoofdstuk vormen een belemmering voor groei. Dit geldt wel voor een aantal branchespecifieke regels, met name in het milieudomein. De vergunningplicht voor bedrijven waar (mogelijk) een milieubelasting van uit gaat, legt bij uitstek bedrijfsgroei aan banden. Milieuvergunningen houden per definitie voorwaarden in waarmee maxima zijn gesteld aan emissies, geluidsproductie, bedrijfsomvang en risico's. Een voorbeeld hiervan was een scheepswerf gespecialiseerd in de revisie van scheepsmotoren. Het bedrijf wilde op een zeker moment ook grotere schepen ontvangen. Het paste niet in de milieuvergunning, waardoor het gedwongen werd uit te wijken naar een tweede bedrijfsterrein. In dit geval werd bedrijfsgroei uiteindelijk wel gerealiseerd, maar waren daar forse investeringen voor nodig.

tabel 4.2 Categorisering mate waarin regels worden ervaren bij groei/krimp bedrijf

<i>Mate waar regels rol spelen bij groei / krimp</i>	<i>Regels die een gedifferentieerd regime inhouden</i>
Regels die een ondergeschikte rol spelen of die men onvoldoende kent	Reprorecht en muzieklicenties CBS wet Aanpassen arbeidsduur
Regels die men wel kent en naleeft, maar die niet als belastend worden gevoeld	Jaarrekeningenrecht Vennootschapsbelasting (twee tarieven) Vrijstelling afdracht BTW Deponeren jaarrekening bij KvK
Regels die worden gevoeld, maar die groei uiteindelijk niet belemmeren	Preventiemedewerker Risico-inventarisatie en evaluatie Casemanager Bedrijfshulpverlening Ondernemingsraad Wet BeZaVa
Regels die groei belemmeren	Milieuwetgeving (geldt met name voor industriële bedrijven)

4.5 Kennis over wetgeving

Dat de meeste regels bedrijfsgroei niet in de weg staan, komt vooral ook voort uit het gegeven dat veruit de meeste ondernemers in juridische zin niet vooruit kijken. Vrijwel alle ondernemers die wij spraken, groeiden zonder zich vooraf te oriënteren op wat een groter bedrijf in juridische zin betekent (een uitzondering hierop zijn bedrijven waarop milieuvoorschriften van toepassing zijn). Op het moment dat ondernemers grenzen passeren, zijn ze zich daar meestal niet van bewust. Zij worden achteraf – na de groei – aangesproken of aangeslagen en vaak is het dan ook niet de persoon van de ondernemer die een nieuw regime voelt, maar worden in de backoffice de nodige aanpassingen gedaan. Zo is het vaak een personeelsadviseur die constateert dat de RI&E voortaan moet worden getoetst, of is het de accountant die adviseert de jaarrekening voortaan te deponeren. Bedrijfsgroei is primair een ontwikkeling die door marktkansen wordt gedreven en minder een beslissing waarin juridische consequenties worden meegewogen. Een uitzondering hierop is het arbeidsrecht. Hierop wordt wél geanticipeerd, werkgevers maken daarom veel gebruik van flexibele aanstellingen.

De groeiende ondernemers die wij spraken constateerden pas achteraf dat zij zaken (anders) hadden moeten regelen. In onze casuïstiek kwam dit sterk naar voren bij de naleving van de wet op de ondernemingsraden. Voor de ondernemers met meer dan 50 medewerkers in dienst gold dat zij zo'n ondernemingsraad nooit direct bij het 51ste personeelslid instelden. Zij werden vaak pas enkele jaren na het overschrijden van deze omvang door hun personeel aangesproken. De meeste ondernemers anticipeerden niet op deze verplichting, maar ondernamen pas actie op het moment dat zij al enige tijd aan de verplichting hadden moeten voldoen. Dit zelfde geldt ook voor de andere verplichtingen die wij in dit hoofdstuk inventariseerden.

Een aantal ondernemers toonden zich verrast of enigszins gefrustreerd. Dit gold voornamelijk voor wetsterreinen en branches waar actief wordt toegezien op naleving van regels en waarbij ook snel boetes worden opgelegd, zoals het milieudomein (bij industriële bedrijven) en het arbodomein (bij bouwbedrijven, schoonmaakbedrijven) en bij uitzendbureaus. Een industrieel bedrijf zei hierover: 'Ik wordt ieder jaar door de

provincie gecontroleerd. Dan gaat een inspecteur met een checklist door het bedrijf. Als ze naleving echt belangrijk vinden, verwacht je dat ze iets van zich laten horen als de wetgeving verandert. Dat doen ze niet, je moet het zelf uitzoeken. Omdat het lastig is om alles bij te houden, laten wij ons adviseren door een milieukundig adviesbureau. Soms zijn we beter op de hoogte dan de provincie. Wij kregen in 2009 een boete opgelegd van € 5.000 die moest worden ingetrokken, omdat de inspecteur had getoetst aan verouderde wetgeving'.

De ondernemers met wie wij spraken, stellen zich via verschillende kanalen op de hoogte van wetgeving. In bedrijven waarin – na groei – backoffice functies zijn ontstaan, laten ondernemers zich vooral informeren door hun eigen gespecialiseerde personeel, zoals de HRM-adviseur en de controller. In een aantal telefonische interviews verwees de ondernemer ook daarnaar 'Je kunt daarover het beste personeelszaken bellen'. Een andere veelgenoemde bron zijn tussenpersonen, met name accountants. Tenslotte worden inspectiediensten genoemd. 12 van de 37 ondernemers met wie wij spraken, hebben in de afgelopen twee jaar wel eens contact opgenomen met een inspectiedienst of uitvoeringsinstellingen in verband met een vraag over wetgeving. Contact werd met name gezocht met de Belastingdienst, UWV en gemeente.

5 Mogelijkheden ter vereenvoudiging

5.1 Inleiding

Het onderzoek heeft opgeleverd dat de ratio om verplichtingen naar bedrijfsomvang te differentiëren nogal eens ontbreekt. Daarnaast worden door de overheid veel verschillende eenheden gehanteerd om de bedrijfsomvang in uit te drukken, zoals in branche specifieke eenheden, in geld en in personeel. Bij elk van deze categorieën wordt niet altijd een eenduidige definitie aangehouden. Voor personeel worden bijvoorbeeld tien verschillende begrippen gehanteerd. De peildatum om te bepalen wat de omvang is van het bedrijf kan ook verschillen. Bij ondernemers zelf heerst daarnaast ook onbekendheid en onbewustheid over welke verplichtingen men precies heeft bij een bepaalde bedrijfsomvang. Binnen het bedrijf is deze kennis dan niet altijd aanwezig bij de ondernemer zelf, maar bij het personeel op een afdeling HRM, Financiën of bij medewerkers zelf. Daarnaast hebben ondernemers ook vaak taken uitbesteed aan intermediairs, waarvoor de ondernemer een rekening krijgt en waarbij men niet altijd zicht heeft welke werkzaamheden wettelijk verplicht zijn en welke voortvloeien uit adviesaanvragen of op basis van andere verplichtingen worden uitgevoerd. Dat brengt ook met zich mee dat ondernemers zich niet altijd bewust zijn van de besparingsmogelijkheden die er zijn als het aantal verplichtingen of de zwaarte van wettelijke verplichtingen afneemt, terwijl dat in de praktijk wel zo is.

Op basis van de wettenanalyse en de gesprekken met ondernemers tekent zich een aantal mogelijkheden af om verplichtingen te vereenvoudigen. Over deze mogelijkheden zijn wij in gesprek gegaan met de regeldrukcoördinatoren van enkele ministeries, toezichthouders en brancheverenigingen/werkgeversorganisaties. Dit hebben wij gedaan door middel van een groepsbijeenkomst. Op basis van de uitkomsten van deze bijeenkomst en op basis van aanvullende ideeën van Panteia bespreken wij hier een aantal mogelijkheden tot vereenvoudiging:

- Afschaffen gedifferentieerde verplichtingen waarvoor de ratio ontbreekt.
- Terugbrengen van het aantal eenheden waaraan bedrijfsgrootte wordt afgemeten en het terugbrengen van het aantal drempelwaarden. Ga bij bestaande regelgeving uit van een eenduidige definitie voor een kleiner, middelgroot of groot bedrijf op basis van criteria in de EU in het kader van het Jaarrekeningenrecht.
- Aansluiten bij bestaande drempels/grenzen bij nieuwe regelgeving. Niet weer nieuwe grondslagen invoeren.
- Gelijkgeschakelen van het peilmoment in het jaar wanneer drempel / grens van toepassing is/wordt.
- Vereenvoudiging door andere wijze van inning.
- Proactieve voorlichting aan bedrijven over de op hen van toepassing zijn de verplichtingen. Aansluiten bij bestaande informatiebronnen van de overheid waardoor alertering mogelijk wordt.
- Centrale ontsluiting van informatie en voorlichtingsmateriaal via één loket

In het vervolg van dit hoofdstuk lichten wij deze mogelijkheden toe.

5.2 Schaf gedifferentieerde verplichtingen zonder ratio af

Schaf gedifferentieerde verplichtingen af, waarvoor de ratio niet expliciet is aangegeven. In dat geval resteert nog wel een verplichting, maar is deze minder belastend. Indien dit niet mogelijk is, biedt het ontbreken van een ratio ruimte om drempels te verhogen en grenswaarden op te rekken waardoor meer bedrijven ontheffing / vrijstelling kunnen krijgen of in een lichtere nalevingsverplichting terecht kunnen komen. Dit is de belangrijkste mogelijkheid met veruit de grootste besparingspotentie regeldruk. Hier ligt een besparingspotentie van maximaal € 400 miljoen bij verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf en € 226 miljoen bij verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf.

Wij hebben geconstateerd dat bij vrijwel geen enkele verplichting in wetsstukken is onderbouwd of te achterhalen is waarom een grens of een drempel voor een ontheffing, vrijstelling, differentiatie naar zwaarte of een extra verplichting precies daar is gekozen. De ratio ontbreekt veelal. Simpel geredeneerd betekent dit dat de grens of drempel daarbij net zo goed kan worden afgeschaft of gelegd kan worden op een dergelijk niveau dat bedrijven minder belast worden dan nu het geval is. Afschaffing van drempels/verplichtingen heeft in het kader van regeldrukvermindering daarbij de voorkeur. Het verdient aanbeveling te onderzoeken in hoeverre de drempels / grenzen kunnen worden afgeschaft en opgerekt, waarbij het van belang is te bepalen wat de ratio daarvoor is. Is bijvoorbeeld een greenfield-benadering mogelijk? Waar zouden de drempels/grenswaarden komen te liggen als dit helemaal opnieuw zou kunnen worden beargumenteerd en bepaald?

Daarbij is het verstandig ook een houdbaarheidsdatum toe te voegen voor wetgeving (vervaldatum, met daarvoor een evaluatiemoment op consistentie met de dan geldende normen). Niet alleen bij nationale regelgeving, maar ook bij regelgeving vanuit de Europese Unie. Er lijkt niet voldoende nagedacht te zijn over de proportionaliteit van regeldruk. Het verschil tussen een vrijstelling, ontheffing en/of zwaardere verplichtingen veroorzaakt aanzienlijke verschillen in regeldruk, zoals uit de overzichten in Bijlage 1 kan worden afgeleid. Weeg dit evenwichtiger mee in de beslissing bij het kiezen van een grens. Indien na onderzoek blijkt dat er marginale verschuivingen in grenzen mogelijk zijn, pas deze dan niet aan (of bepaal of de verandering opweegt tegen het structurele besparingseffect), omdat elke verandering in regelgeving door ondernemers op korte termijn als een verzwaring wordt ervaren. Behalve natuurlijk als het betekent dat men vrijgesteld wordt van de verplichting, terwijl men eerder in een zwaarder regime viel.

5.3 Minder eenheden waaraan bedrijfsgrootte wordt afgemeten

Verminder het aantal eenheden op basis waarvan de bedrijfsgrootte wordt afgemeten. Kies voor een eenduidige eenheid in het personele domein (het aantal werkzame personen), het financiële domein (omzet) en onderzoek nader welke eenheid van risico in het milieudomein het beste zou kunnen worden gekozen. Het aantal calamiteiten of de kans daarop is daar wellicht een goede maatstaf voor in relatie tot gezondheid en veiligheid. Wij achten transparantie en eenduidigheid welke verplichtingen bij een bedrijfsomvang horen belangrijker dan het risico dat veel extra regeldruk bij één grenswaarde komt te liggen. Het laatstgenoemde mag geen rechtvaardiging zijn voor complexiteit.

Minder eenheden

Het aantal eenheden waaraan bedrijfsgrootte in de verschillende wettelijke regimes wordt afgemeten, is omvangrijk. Om vast te stellen hoe groot een bedrijf is in personele termen vonden we er al acht (aantal werkzame personen, aantal werknemers, aantal gewerkte uren, aantal FTE, aantal medewerkers, aantal ingehuurde personeelsleden, aantal gewerkte uren en omvang van de loonsom). Met deze gedifferentieerdheid zal in veel gevallen recht worden gedaan aan het bedrijf (en de mate waarin het zich moet inspannen voor personeel, milieu, financiële verantwoording, etc). Tegelijkertijd maakt dit het onderscheid tussen grote en kleine bedrijven zeer diffuus en daardoor onduidelijk. In dit verband dringt zich de

vergelijking op met het onderscheid dat in Nederland wél eenduidig wordt gemaakt tussen een minderjarige en meerderjarige. Op veel terreinen (gebruik van alcohol, stemrecht, rijvaardigheid, strafrecht) wordt daarvoor de leeftijd van 18 gehanteerd, terwijl die grens per terrein wellicht beter op een andere leeftijd kan worden getrokken. Wel is het iedereen nu duidelijk op welk moment iemand meerderjarig is en welke consequenties dat heeft. Deze onduidelijkheid ontbreekt als het gaat om het onderscheid tussen grote en kleine bedrijven. En hoewel dit nooit op een bevredigende manier aan de hand van slechts één eenheid zal kunnen worden vastgesteld – daarvoor kent een bedrijfsvoering teveel aspecten en zijn de verantwoordelijkheden van een ondernemer te breed – is het wel opportuun om het aantal eenheden terug te brengen. Het zal ertoe bijdragen dat ondernemers groeirempels beter kennen, zich bewuster worden van veranderende verantwoordelijkheden en zal leiden tot een betere naleving.

Afgaande op de verplichtingen die wij in het voorgaande onderscheiden komen wij uit op drie eenheden die verbonden zijn aan de volgende domeinen:

- Personele domein: met betrekking tot verplichtingen in het domein van personeelsbeleid en arbeidsomstandigheden zou eenduidig kunnen worden verwezen naar het *aantal werkzame personen* in een bedrijf. Het gaat om het aantal mensen dat betaalde arbeid verricht in loondienst dan wel op flexibele basis. Het lijkt een eenheid aan de hand waarvan in het algemeen de urgentie kan worden afgemeten om maatregelen te nemen ten behoeve van veiligheid, inspraak en re-integratie.
- Financiële domein: met betrekking tot financiën zou bedrijfsomvang mogelijk vaker kunnen worden afgemeten aan omzet. Deze eenheid heeft doorgaans een direct verband met de algehele omvang van een bedrijf en de mogelijke afbreukrisico's die daaruit voortkomen.
- Milieudomein: van alle domeinen van het economische ordeningsrecht lijkt het milieudomein vooralsnog het meest lastige om het aantal eenheden op terug te brengen. Ondanks alle verschillende aspecten is het wel duidelijk dat de urgentie van alle maatregelen in dit domein uiteindelijk terug te voeren is op *risico*. Binnen het kader van dit onderzoek is het niet verantwoord een suggestie te doen voor de transitie van dit begrip naar een meetbare eenheid. Wellicht is het aantal calamiteiten of de kans daarop daar een goede maatstaf voor in relatie tot gezondheid en veiligheid? Wij volstaan hier vooralsnog met de suggestie om die mogelijkheid nader te bestuderen.

Minder drempelwaarden

Met het terugbrengen van het aantal eenheden zal automatisch het aantal drempelwaarden terug worden gebracht. Stel dat er één eenheid als uitgangspunt wordt gekozen voor een werkende (bijvoorbeeld werkzaam persoon) dan verdwijnen drempelwaarden die te maken hebben met werknemers, medewerkers, fte's, uren etc.

Afgaande op de bestaande drempelwaarden in de huidige verplichtingen ligt in het personele domein het aantal van 50 werkzame personen voor de hand en mogelijk nog een tweede drempel van 250 werkzame personen. Daarbij kan voor bestaande regelgeving worden aangesloten bij de grenzen die er zijn in het Europese Jaarrekeningenrecht. Hiermee zou worden uitgekomen op drie categorieën van bedrijven: klein (minder dan 50 werkzame personen), middelgroot (50-250 werkzame personen) en groot (meer dan 250 werkzame personen)¹¹. Waar de grenzen precies getrokken moeten worden, hangt ook af van de span of control van de gemiddelde

¹¹ Op 29 juni 2013 is de nieuwe EU-Accounting Directive 2013/34/EU gepubliceerd. Deze Richtlijn dient uiterlijk van toepassing te zijn op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2016. Daarin worden ook nog micro-ondernemingen onderscheiden. Deze mogen door de lidstaten worden vrijgesteld van de meeste verplichtingen die gelden voor kleine rechtspersonen. Micro 's moeten aan twee van de volgende criteria voldoen: balanstotaal niet meer dan € 350.000, netto-omzet niet meer dan € 700.000 en minder dan 10 werknemers.

ondernemer of wel het moment waarop een bedrijf naast ondernemerschap ook moet gaan inzetten op beheersbaarheid van bedrijfsprocessen.

In het financiële domein zou het onderscheid tussen klein, middelgroot en groot mogelijk gelegd kunnen worden bij een jaaromzet van 10 miljoen euro, respectievelijk 50 miljoen euro. Daarbij wordt ook aangesloten bij de grenzen die er zijn in Europese Jaarrekeningenrecht. Het betreft een eerste indicatie die verder zou moeten worden onderbouwd. Op basis van het onderhavige onderzoek kan in ieder geval bezien worden in hoeverre Nederland daar nu van afwijkt bij regelgeving met alleen een nationale oorsprong. In het milieudomein ten slotte, kan pas over drempelwaarden worden gesproken wanneer er een eenheid is gekozen aan de hand waarvan risico's kunnen worden bepaald.

Minder drempelwaarden of grotere bandbreedten kunnen er voor zorgen dat meer bedrijven in aanmerking komen voor vrijstelling/ontheffing of voor een lichtere verplichting waardoor de regeldruk kan afnemen.

5.4 Sluit bij nieuwe regelgeving aan bij bestaande drempels/grenzen

Sluit bij nieuwe regelgeving aan bij bestaande of geüniformeerde en geharmoniseerde drempels / grenswaarden.

Bij nieuwe of voorgenomen regelgeving moet voorkomen worden dat weer nieuwe drempels en grenzen worden geïntroduceerd. Dat risico bestaat als in de filosofie "Think small first" gekozen wordt voor een verlicht regime voor kleinere ondernemers. Sluit in dat geval aan bij huidige of in de toekomst geüniformeerde en geharmoniseerde drempels en grenzen. Zie daarvoor ook de argumentatie in de vorige paragraaf.

5.5 Gelijkschakelen peilmoment drempels en grenzen

Schakel de peildatum voor drempels en grenswaarden van regelgeving gelijk en stel deze op 1 januari.

Momenteel is niet altijd helder voor bedrijven wat de peildatum is bij drempels en grenswaarden. Het peilmoment in het jaar waarvoor de drempel / grenswaarde geldt moet zoveel mogelijk dezelfde peildatum hebben. Bijvoorbeeld per 1 januari van het huidige jaar of een peildatum waarop de informatie gemakkelijk herleidbaar kan worden vanuit informatie die de overheid toch al heeft. Dit is een natuurlijk rapportagemoment voor het bedrijfsleven. Zo leveren bedrijven met personeel periodiek informatie aan de Belastingdienst over het aantal werknemers en een aantal kenmerken daarvan via de loonaangiften. Ook over de omzethoogte verstrekken bedrijven periodiek informatie aan de Belastingdienst via de aangifte Omzetbelasting.

5.6 Vereenvoudiging door alternatieve wijze

Verwerk de inning van reproductie- en rechten voor licenties van muziekgebruik in de BTW-inning onder zeer beperkte verhoging van het BTW-percentage, waardoor bedrijven daar periodiek en herhaaldelijk geen aparte rekeningen meer voor behoeven te betalen.

Een andere mogelijkheid is om de verplichting bij bedrijven op een alternatieve wijze in te vullen, waardoor bedrijven daarmee niet meer belast worden. Een voorbeeld, weliswaar bij burgers, is de omroepbijdrage die in het verleden geïnd werd bij burgers, maar die per 1 januari 2000 is afgeschaft en uit de belastingopbrengsten wordt gehaald. Destijds werd het tarief van de eerste schijf van de inkomstenbelasting verhoogd met 1,1%. Een dergelijke oplossing zou kunnen worden gekozen bij bedrijven als het gaat om reproductie- en licenties muziekgebruik. Is het mogelijk om deze gelden te innen via de omzetbelasting op basis van de informatie die de Belastingdienst heeft over de sectoren waarop deze van toepassing zijn? Mogelijk

worden de BTW-tarieven in de nabije toekomst geüniformeerd waardoor de inning van voornoemde rechten in het geharmoniseerde percentage verdisconteerd kan worden.

Een ander voorbeeld zijn de verplichtingen op grond van de Wet op de Ondernemingsraden. Men kan de inrichting van een OR laten afhangen van klachten. Is het mogelijk te zorgen voor een kader waar een werknemer een beroep op kan doen, zonder dat dit op voorhand is vormgegeven conform de lijnen van de Wet op de Ondernemingsraden?

5.7 Proactieve voorlichting overheid aan bedrijven / instellingen

Intensiveer de proactieve voorlichting van de overheid aan bedrijven en instellingen. Maak als overheid zoveel mogelijk gebruik van informatie die men toch al heeft aangeleverd (via bijvoorbeeld de inschrijving bij de Kamer van Koophandel, de diverse belastingaangiften en specifiek de loonaangifte met periodieke informatie over werknemers). Geef op basis daarvan bij bedrijven en instellingen aan wanneer zij een drempel of grenswaarde overschrijden waardoor men met andere verplichtingen te maken krijgt en geef ze daarvoor een redelijke implementatietermijn om de nieuwe verplichting te kunnen naleven. Geef als toezichthouder aan op welke punten controle wordt uitgeoefend, zodat dit voor bedrijven en instellingen duidelijk is

Indien met betrekking tot een aspect van de bedrijfsvoering het opportuun wordt geacht onderscheid te maken tussen grotere en kleinere bedrijven, is het wenselijk dit te doen op basis van een eenheid waarover al informatie is verstrekt door de ondernemer. Bedrijven verstrekken reeds veel informatie. Op basis daarvan kan voor verschillende domeinen al goed worden vastgesteld wat een bedrijf doet, welke omvang het heeft, en de voorwaarden die derhalve gesteld moeten worden aan beheersbaarheid en professionaliteit. Deze informatiepositie geeft veel overheden ook de mogelijkheid bedrijven pro-actiever te benaderen en voor te lichten.

De Kamer van Koophandel weet welke bedrijven staan ingeschreven in het Handelsregister. ZZP'ers hebben een Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) van de Belastingdienst. De Belastingdienst ontvangt jaarlijks de aangiften Inkomstenbelasting of Vennootschapsbelasting, jaarlijks, maandelijks of per kwartaal de aangifte omzetbelasting en als men personeel in dienst heeft stuurt men per vier weken of maandelijks de loonaangifte met gegevens over werknemers. Deze informatie kan door de overheid, in goede coördinatie, benut worden om bedrijven te alerteren als ze dusdanig zijn gegroeid of gekrompen waardoor men drempels / grenswaarden overschrijdt waarvoor zwaardere of lichtere nalevingsverplichtingen gelden. Aan de hand van de peildatum kan ook eventueel een implementatietermijn worden aangegeven binnen welke termijn aan de nieuwe verplichting moet worden voldaan (via pushberichten).

Dat geldt ook bij veranderingen. Deze mogelijkheid werd door enkele ondernemers tijdens de telefonisch interviews ook expliciet genoemd. 'Waarom informeert de provincie ons niet gewoon wanneer er iets verandert? Wij kregen een boete van € 5.000 van een inspecteur die hier al jaren over de vloer komt. Wij moeten ons nu op de hoogte houden van milieuwetgeving via een consultant'.

Een andere mogelijkheid is om de toezichthouders expliciet aan te laten geven aan bedrijven waarop ze controleren en handhaven, zodat een bedrijf weet waar hij aan toe is. De overheid heeft de beschikking over "Big data" die gekoppeld kan worden naar toezichthouders. Meer compliance assistance is proactief gewenst. Wellicht kunnen hierbij het Ondernemingsdossier en regelhulp van dienst zijn. Daarbij moet wel worden opgepast, dat het beter toegankelijk maken van regelgeving niet in de plaats komt van het beter naleefbaar en uitvoerbaar maken van die regelgeving.

5.8 Centrale ontsluiting van informatie door de overheid

Communiceer als overheid via één loket: het Ondernemersplein. Regel het zo dat als de verplichting (direct of indirect) gekoppeld aan de bedrijfsomvang niet gemakkelijk op Ondernemersplein te vinden is, dat de verplichting dan voor bedrijven niet geldt. Zorg ervoor dat onder meer Antwoord voor Bedrijven en het RVO-loket geïntegreerd worden. Promoot Ondernemersplein met een reclamecampagne. Omdat het Ondernemersplein nog relatief nieuw is, is de bekendheid bij ondernemers nog niet voldoende.

In de afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet in de ontsluiting van informatie voor bedrijven. Een belangrijk initiatief in dit kader is de ontwikkeling van het Ondernemersplein als centraal platform voor voorlichting aan bedrijven. Deze ontwikkeling dient te worden voortgezet. Voor ondernemers is één loket van belang. Nu bestaan ook nog onder andere www.antwoordvoorbedrijven.nl en www.rvo.nl. Deze loketten zullen dan moeten opgaan in www.ondernemersplein.nl.

Ondernemersplein is echter nieuw en thans nog niet voldoende bekend bij ondernemers. Een promotiecampagne om ondernemers naar het Ondernemersplein te krijgen is noodzakelijk. Een uitdaging is om de informatie in begrijpelijke taal weer te geven. Voorkomen moet worden dat ondernemers bij het op zoek gaan naar verplichtingen binnen een aantal klikken terechtkomen in moeilijk te begrijpen wetteksten met vervolgens weer nieuwe doorverwijzingen naar andere wetten, besluiten en ministeriele regelingen waardoor men het spoor bijster raakt en men Ondernemersplein vervolgens niet meer raadpleegt. Wellicht is ontwikkeling van een "Wetgevings-Wiki" daar een oplossing voor.

Ondernemersplein zou niet alleen voor bedrijven moeten gelden, maar ook voor zorginstellingen, onderwijs en cultuur (White label "Instellingenplein").

Het kost ondernemers nu nog steeds veel moeite, kennis en aandacht om een volledig beeld te krijgen van alle verplichtingen die op hun bedrijf van toepassing is. In dit kader werd tijdens de expertsessie regelgeving vergeleken met een 'veelkoppig monster'. Een ondernemer moet zich nog steeds bij verschillende instanties laten informeren (bij gemeente, provincies,) en deze instanties zijn niet altijd even goed in staat om precies aan te geven wanneer het bedrijf nu wel of niet voldoet aan richtlijnen. Door verschillende partijen is aangegeven dat duidelijker moet worden wat van bedrijven wordt verwacht en dat bedrijven dit makkelijker moeten kunnen opzoeken. In dit kader is door deelnemers aan de expertsessie geopperd te werken met een interactieve beslisboom op een website waar een ondernemer aan de hand van vragen uiteindelijk een overzicht krijgt gepresenteerd van alle verplichtingen die op hem van toepassing zijn.

Communiceer als overheid via één loket: het Ondernemersplein. Regel het zo dat als de verplichting direct of indirect gekoppeld aan de bedrijfsomvang niet gemakkelijk op Ondernemersplein te vinden is, dat de verplichting dan voor bedrijven niet geldt.

6 Conclusies

De signalen die Actal eerder ontving over regeldruk die toeneemt naarmate een bedrijf groeit, zijn ook in dit onderzoek naar voren gekomen. De toename van regeldruk bij een groeiend bedrijf konden wij direct afleiden uit wetteksten en uitvoeringsbesluiten. In de gesprekken die wij voerden met ondernemers komen deze ook aan het licht. Een aantal kon de door hen ervaren toename van regeldruk ook treffend illustreren met concrete voorbeelden. Zij verwijzen ook naar het arbeidsrecht en begrensde mogelijkheden om het personeelsbestand ook weer te laten krimpen als het in de markt wat minder gaat. Daarbij geven zij ook aan daar soms praktisch mee om te gaan, namelijk door personeel eerst op tijdelijke basis aan te nemen of door gebruik te maken van flexwerkers, uitzendkrachten en freelancers. Met betrekking tot de ervaringen met de verplichtingen die wij in paragraaf 2.2 inventariseerden, zijn ondernemers mild. Dit geldt zeker voor de generieke verplichtingen. Deze verplichtingen hadden niet in eerste aanleg invloed op de (groei)strategie van het bedrijf. Met een aantal geïnventariseerde regels waren de ondernemers ook minder bekend. De regeldruk die direct voortkomt uit de aan bedrijfsgroei gerelateerde wetgeving, wordt vaak buiten het zicht van de ondernemer door zijn bedrijf geabsorbeerd. Zo wordt de vervijfvoudiging van de rekening voor reproductie op het moment dat er meer dan 20 mensen in dienst zijn, zelden door de ondernemer opgemerkt (maar wél betaald). En zo wordt de jaarrekening na groei van de onderneming volgens wettelijke voorschriften door een controller of accountant uitgebreid, maar zal de extra tijd die de accountant of controller eraan besteedt zelden worden gespecificeerd (de ondervraagde ondernemers zijn er althans niet mee bekend).

Dit zijn belangrijke noties. De ondernemer is zich onvoldoende bewust welke inspanning zijn personeel moet leveren om aan een wettelijke verplichting te voldoen die zwaarder is of erbij komt als het bedrijf groeit. Daarnaast heeft hij ook vaak werkzaamheden uitbesteed aan een intermediair. Omgekeerd is men zich er als ondernemer ook minder bewust van dat als verplichtingen worden ingeperkt, omdat drempels / grenswaarden in elkaar schuiven of verdwijnen, dat dit tot een kostenbesparing kan leiden en een vermindering van regeldruk, terwijl dat in de praktijk wel zo is.

Grote verschillen tussen branches

Wat in de eerste plaats duidelijk is geworden, is dat er grote verschillen bestaan tussen branches. Dit blijkt vooral uit de beschrijving in paragraaf 2.2.5. De meeste regels die zwaarder worden naarmate een bedrijf groeit, vonden wij in branchespecifieke wetgeving. Het betreft met name wetgeving die tot doel heeft de (potentiële) milieubelasting die uitgaat van een bedrijf te beperken. Bedrijven die ermee te maken hebben, kenmerken zich door fysieke bedrijfsprocessen zoals industriële bedrijven, recyclingbedrijven, bouwbedrijven en chemische bedrijven.

Van de 136 regelingen die wij hebben gevonden, zijn er 95 die louter betrekking hebben op specifieke branches. Een aantal daarvan definieert heel expliciet de grens tot waar een bedrijf mag uitbreiden. Althans, deze regels scheppen kaders waarmee overheden die grenzen kunnen stellen. Wij spraken met verschillende ondernemers die in hun opinie in dit kader letterlijk in hun groei werden tegengehouden. Zij konden niet meer groeien, omdat hun emissie (van stikstof en koolstof) aan grenzen was gebonden of omdat zij niet meer grondstoffen op hun terrein mochten opslaan.

Voor de 41 generieke regelingen die wij vonden, was de belemmering aanmerkelijk minder sterk en minder direct. Het zijn regelingen die soms wel sterk worden gevoeld, maar die geen rol spelen in strategische overwegingen, bijvoorbeeld over bedrijfsgroei of -krimp. In onze inventarisatie van generieke regels kunnen wij onderscheid maken tussen regels die helemaal niet gevoeld worden en regels die wél gevoeld worden. De regeling die het sterkst wordt gevoeld is de Wet op de Ondernemingsraden. Er moet personeel voor worden opgeleid en vrijgemaakt. Ondernemers gaan evenwel pragmatisch om met deze verplichting, nogal wat respondenten zien voldoende vrijheid om zelf het moment te bepalen waarop zo'n orgaan wordt ingesteld. Andere regelingen die worden gevoeld hebben betrekking op arbeidsomstandigheden. Met name bedrijven waar ook daadwerkelijk door de Inspectie SZW wordt toegezien op naleving op de werkvloer, geven aan dat er een groot beroep wordt gedaan op hun oplettendheid. Regels die het minst werden gevoeld – omdat ondernemers er veelal helemaal niet bekend mee zijn, zijn het Reprerecht, de CBS-wet en de Wet Aanpassing Arbeidsduur.

Regeldruk van bedrijfsgroei bedraagt € 1,5 miljard

De totale regeldruk die uitgaat van de 41 generieke regels komt uit op 1,5 miljard euro. Maar liefst 92% van dit bedrag komt voort uit drie regeldomeinen. Dat zijn het Jaarrekeningenrecht, de Wet op de Ondernemingsraden (personeelsvertegenwoordiging en ondernemingsraad) en de Wet op de Omzetbelasting. Wanneer voor deze en andere bepalingen de gedefinieerde grenzen van de grootteklassen zouden worden opgeschoven, dan kan dat een besparing opleveren van ruim 400 miljoen euro. Zeker als de ratio voor verschillende grenzen ontbreekt. Daarbij kan voor bestaande regelgeving worden aangesloten bij de grenzen die er zijn in het Europese Jaarrekeningenrecht. Hiermee zou worden uitgekomen op drie categorieën van bedrijven: klein (minder dan 50 werkzame personen), middelgroot (50-250 werkzame personen) en groot (meer dan 250 werkzame personen). Het betekent bijvoorbeeld dat in het belastingdomein de grens van wat nu nog als een klein bedrijf wordt aangemerkt, wordt opgerekt naar dat van een middelgroot bedrijf. En het betekent dat de '50-medewerkers-grens' die geldt voor de ondernemingsraadverplichting bij benadering zou moeten worden opgehoogd. Het betreft een berekening waarbij we gemakshalve voorbij gaan aan eventuele inhoudelijke argumenten achter de nu geldende grenzen. Zo is Nederland voor het oprekken van de grenzen van het Jaarrekeningenrecht afhankelijk van de Europese Unie. Voor micro-ondernemingen zijn er in ieder geval voorstellen die mogelijk in 2017 zijn effect kunnen hebben. Over het oprekken van de grenzen voor medezeggenschap zal overleg nodig zijn tussen sociale partners.

De regeldruk die uitgaat van de gevonden branchespecifieke regels, is lastig exact vast te stellen. De eenheden aan de hand waarvan in de uiteenlopende regels bedrijfsgrootte wordt afgeleid, zijn zeer divers. Het is daarmee moeilijk een beeld te krijgen van hoeveel bedrijven in welke categorie zitten. Wij volstaan daarom met een ruwe schatting. De regeldruk die uitgaat van de gevonden 94 regels schatten wij op een half miljard. Dat is wel een bedrag dat terecht komt bij een beperkt deel van het bedrijfsleven en daarmee substantieel voelbaar is voor bepaalde individuele bedrijven. Zoals eerder aangegeven, gaat het met name om bedrijven met zwaardere fysieke bedrijfsprocessen. Ook met betrekking tot deze regels zijn wij nagegaan welke besparing kan worden gerealiseerd als we de grootteklassegrens een eenheid opschuiven. Ook hier volstaan wij met een ruwe schatting. Deze besparing komt neer op rond de 225 miljoen euro. Ook in dit geval geldt dat als de ratio voor de

verschillende grenzen ontbreekt er mogelijkheden zijn om deze besparingen te realiseren.

Naar domein bezien behoren 59 verplichtingen tot het domein van Milieu onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Van het aantal verplichtingen divergerend naar omvang van het bedrijf is bijna 76% een verplichting vanuit de Europese Unie, daarna volgt het aandeel van nationale verplichtingen (21%) en een beperkt aandeel op basis van internationale verdragen (3%).

Percepties van regeldruk

Op de vraag aan ondernemers die de afgelopen jaren een groei hebben doorgemaakt, of zij belemmerd werden door wetgeving, antwoorden de meeste bevestigend. Zij verwijzen dan vaak naar het arbeidsrecht en begrensde mogelijkheden om het personeelsbestand ook weer te laten krimpen als het in de markt wat minder gaat. Desondanks geven zij daarbij direct ook aan hoe zij deze plicht enigszins omzeilen, namelijk door personeel eerst op tijdelijke basis aan te nemen of door gebruik te maken van flexwerkers (uitzendkrachten en freelancers).

Met betrekking tot de ervaringen met de verplichtingen die wij in paragraaf 2.2 inventariseerden, zijn ondernemers opvallend mild. Dit geldt zeker voor de generieke verplichtingen. Geen van deze verplichtingen had invloed op de (groei)strategie van het bedrijf. Met een aantal geïnventariseerde regels waren de ondernemers ook slecht bekend zoals hierboven al is beschreven.

Wij leiden hieruit af dat de 1,5 miljard euro aan regeldruk die direct voortkomt uit de aan bedrijfsgroei gerelateerde wetgeving, buiten het zicht van de ondernemer door zijn bedrijf worden geabsorbeerd. Zo wordt de vervienvoudiging van de rekening voor reproductie op het moment dat er meer dan 20 mensen in dienst zijn, zelden door de ondernemer opgemerkt (maar wél betaald). En zo wordt de jaarrekening na groei van de onderneming volgens wettelijke voorschriften door een controller of accountant uitgebreid, maar zal de extra tijd en/of kosten die de accountant of controller eraan besteedt zelden worden gespecificeerd (de ondervraagde ondernemers zijn er althans niet mee bekend).

Dit zijn belangrijke noties. De ondernemer is zich onvoldoende bewust welke inspanning zijn personeel moet leveren om aan een wettelijke verplichting te voldoen die zwaarder is of erbij komt als het bedrijf groeit. Omgekeerd is men zich er ook niet van bewust, dat als verplichtingen worden ingeperkt omdat drempels / grenswaarden in elkaar schuiven of verdwijnen dat dit tot een kostenbesparing kan leiden en een vermindering van regeldruk, terwijl dat in de praktijk wel zo zal zijn.

Kennisoverdracht

De gesprekken met de ondernemers maakten ook duidelijk dat er behoefte is aan een betere wisselwerking met inspecties en uitvoeringsinstellingen. Deze behoefte is sterker naarmate het gaat om wettelijke voorwaarden die directer ingrijpen op de speelruimte van de ondernemer. Het betreffen wetsdomeinen waar stringent wordt gehandhaafd en waar sneller boetes worden opgelegd. Bij nogal wat ondernemers bestaan vragen en soms zelfs frustraties over inspectiediensten en uitvoeringsinstellingen die zonder voorlichting of advisering vooral punitief optreden wanneer blijkt dat een bedrijfsproces buiten de bestaande wettelijke kaders is gegroeid. Vaak worden ondernemers achteraf verwezen naar wettelijke bepalingen

terwijl overtreding/sanctionering voorkomen had kunnen worden met gerichte voorlichting door inspectiediensten.

Pluriformiteit in toepassingsbereik eisen en voorwaarden

Met dit onderzoek hebben wij een schatting gegeven van hoe de regeldruk toeneemt naarmate een bedrijf groeit. Deze schatting werd aanzienlijk bemoeilijkt door de uiteenlopende eenheden aan de hand waarvan bedrijfs grootte wordt bepaald. Zo kan een bedrijf als klein worden opgevat door de Belastingdienst en tegelijk als groot worden bestempeld door de NVWA. Eenheden gerelateerd aan personeel die wij hebben gevonden zijn: aantal werkzame personen, aantal werknemers, aantal gewerkte uren, aantal medewerkers, aantal ingehuurde personeelsleden, loonsommen van werknemers. Het bedrijfsleven zou gebaat zijn bij één keuze voor één begrip, bijvoorbeeld werkzame personen.

Daarnaast is sprake van een diversiteit in het toepassingsbereik bij de volgende aantallen personen: meer dan 10, 20, 25, 50, 100 en 250. Een keuze met één grens als onderscheid tussen klein- en groter bedrijfsleven zal inzichtelijker zijn. Een alternatief is aan te sluiten bij de grenzen in het Europese Jaarrekeningenrecht (50 en 250 werkzame personen).

Verder is er een aantal begrippen die in geld zijn uitgedrukt om de grootte van een bedrijf te duiden, zoals omzet, winst, balanstotaal naar verschillende grootteklassen. Ook hier zou één begrip in financiële omvang, bijvoorbeeld omzet kunnen helpen.

Bovendien is er veel pluriformiteit naar aantal stuks vee in allerlei soorten, capaciteit van kapitaalgoederen (zoals schepen, vrachtwagens, machines, visnetten, opslag, overslag, etc.), emissie (stikstof, koolstof, mest, afval, etc.), vloeroppervlak en aantal klanten. Ook hier zou meer gezocht kunnen worden naar eenduidiger termen.

Met andere woorden de enorme variëteit roept vragen op, al zal een ondernemer zich veelal laten informeren door zijn intermediair en soms pragmatisch omgaan met de grenzen. Uniformering van grenzen, waaronder het terugdringen van het aantal grenzen en het aantal eenheden aan de hand waarvan grenzen worden bepaald, zou de overzichtelijkheid ten goede komen.

Mogelijkheden ter vereenvoudiging

Het onderzoek, de groepsbijeenkomst met overheid en bedrijven en de inzichten van Panteia leveren een aantal mogelijkheden op ter vermindering en vereenvoudiging van de regeldruk bij groei en krimp van bedrijven. Samengevat gaat het om de volgende mogelijkheden:

1. schaf gedifferentieerde verplichtingen af, waarvoor de ratio niet expliciet is aangegeven. In dat geval resteert nog wel een verplichting, maar is deze minder belastend. Indien dit niet mogelijk is, biedt het ontbreken van een ratio ruimte om drempels te verhogen en grenswaarden op te rekken waardoor meer bedrijven ontheffing / vrijstelling kunnen krijgen of in een lichtere nalevingsverplichting terecht kunnen komen. Dit is de belangrijkste mogelijkheid met veruit de grootste besparingspotentie regeldruk. Hier ligt een besparingspotentie van maximaal € 400 miljoen bij verplichtingen die direct gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf en € 226 miljoen bij verplichtingen die indirect gekoppeld zijn aan de omvang van het bedrijf;
2. verminder het aantal eenheden op basis waarvan de bedrijfsgrootte wordt afgemeten. Kies voor een eenduidige eenheid in het personele domein (het aantal werkzame personen), het financiële domein (omzet) en onderzoek nader welke eenheid van risico in het milieudomein het beste zou kunnen worden gekozen. Het aantal calamiteiten of de kans daarop is daar wellicht een goede maatstaf voor in relatie tot gezondheid en veiligheid. Wij achten transparantie en eenduidigheid welke verplichtingen bij een bedrijfsomvang horen belangrijker dan het risico dat veel extra regeldruk bij één grenswaarde komt te liggen. Het laatstgenoemde mag geen rechtvaardiging zijn voor complexiteit. Hanteer voor de typering van een kleiner, middelgroot of groot bedrijf bij bestaande regelgeving het aantal werkzame personen en de omzethoogte die ook in de EU worden gehanteerd in het kader van het Jaarrekeningenrecht;
3. sluit bij nieuwe regelgeving aan bij bestaande of geüniformeerde en geharmoniseerde drempels / grenswaarden;
4. schakel de peildatum voor drempels en grenswaarden van regelgeving gelijk en stel deze op 1 januari;
5. verwerk de inning van reproperechten en rechten voor licenties van muziekgebruik in de BTW-inning onder zeer beperkte verhoging van het BTW-percentages, waardoor bedrijven daar periodiek en herhaaldelijk geen aparte rekeningen meer voor behoeven te betalen;
6. intensiveer de proactieve voorlichting van de overheid aan bedrijven en instellingen. Maak als overheid zoveel mogelijk gebruik van informatie die men toch al heeft aangeleverd (via bijvoorbeeld de inschrijving bij de Kamer van Koophandel, de diverse belastingaangiften en specifiek de loonaangifte met periodieke informatie over werknemers). Geef op basis daarvan bij bedrijven en instellingen aan wanneer zij een drempel of grenswaarde overschrijden waardoor men met andere verplichtingen te maken krijgt en geef ze daarvoor een redelijke implementatietermijn om de nieuwe verplichting te kunnen naleven. Geef als toezichthouder aan op welke punten controle wordt uitgeoefend, zodat dit voor bedrijven en instellingen duidelijk is;
7. communiceer als overheid via één loket: het Ondernemersplein. Regel het zo dat als de verplichting (direct of indirect) gekoppeld aan de bedrijfsomvang niet gemakkelijk op Ondernemersplein te vinden is, dat de verplichting dan voor bedrijven niet geldt. Zorg ervoor dat onder meer Antwoord voor Bedrijven en het RVO-loket geïntegreerd worden. Promoot Ondernemersplein met een reclamecampagne. Omdat het Ondernemersplein nog relatief nieuw is, is de bekendheid bij ondernemers nog niet voldoende.

Bijlage 1 **Overzicht verplichtingen divergerend met
omvang bedrijf**

Zie Excelsheet.

